

za

literaturo in umetnost.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 5.

Na svetlo dan 1. maja 1858.

1. zv.

Sirota.

(Spisal Fr. Cegnar.)

Zunaj veter brije,
Plan in goro krije
Črna noč.
Jadno dete kliče
Iz grobóv merliče
Na pomoč.

Majka mu umerla,
Ota v grob zaperla
Bela smert.
Samo je ostalo,
V tugi pribežalo
V božji vert.

„Zlata mama moja,
Glej, sirota tvoja
Tu stoji,

Nima kaj obleči,
Nima kam se vleči,
Glad pretí.“

„Vzemi mene k sebi,
Dobro je pri tebi,
Mamica!
Nimam druge mame,
Da bi ona name
Gledala.“

Deté se sklonilo,
Vleglo na gomilo
K mamicí.
Zarja rumenila,
Ni ga probudila
V postljíci.

Spomini.

(Konec.)

III.

Deset mescov je kmalo preteklo. — Z veseljem sem zopet zapustil mesto in peš korakal po cesti, ki se kot bela žila vije od Ljubljane proti gorenski strani. Veselega sprejetja sem se smel nadjati, ker po končani osmi šoli sem sklenil ustreči željam svojih dragih starišev, z eno besedo, namenil sem se bil, stopiti v duhovski stan; in res so mi stregli, kakor se streže le sinu, čigar prihodnja čast je ponos njegovih starišev. Malo tako lepih dni sem imel v svojem življenji, kakor kratke nedelje, ki sem jih tačas preživel med svojimi; pa kako žalostno so se končali!

Prav zadovoljnega serca sem se pripravljaj zadnji teden za odhod, ker sem vidil, da tudi v domačih razmerah so se nekoliko porazumeli. Med očetom in sestro nisem zapazil nobenega razpora več. — Blaže je pretečeno jesen pred okreval, kot so se nadjali, vendar njegov značaj se je od tistega časa še bolj izrazil in pokazal. Nekaka nejevoljnost je vladala na njegovem obrazu, tih in zamišljen je še bolj pogosto v pijaci iskal razveselovanja; bodi si tedaj, da je to napravilo mojo sestro, bodi si, da vpliv starišev, bolj se je spametvala, in bolj se je pri nas vterjeval hišni mir, ki je še pretečeno jesen obetal slabih nasledkov.

Bilo je v ponedeljek, in še tisti teden sem imel jaz v Ljubljano odriniti. Ker so oče, kot župan, skorej vsak teden kaj imeli opraviti v Kranji, se mi ni čudno zdelo, da po kosilu konja uprežejo in proti mestu zderdajo; malo nenavadno pa je bilo zame, da me ne povabijo, se ž njimi peljati; vendar se jim ponujati nočem, ker vidim, da se precej resno derže; mislil sem, da bi jim bil morebiti nadležen. Le ko voz po koncu hiše zderdrá, in ko ravno tisto ciganko z ravno takim zasmehljivim obrazom, kakor preteklo leto skorej o ravno tem času, vidim vihrati čez vert, me nekak strah prešine; sam nisem vedel zakaj, pa njena podoba mi je vedno v spominu ostala, in ne vem po kaki zvezi mi je vselej na misel prišla, kadekoli sem kje od kake nesreče slišal, vselej sem jo v duhu vidil z njenim peklenskim smehom, ravno tako, kakoršna je dans zopet šinila memo mojih oči.

Davnej se je že zmračilo. Večerja, katero smo nekaj časa še odlašali, ker smo vsak čas očeta domú pričakovali, se je ohladila; usedemo se torej k mizi, vendar nikomur se ne ljubi jesti. Vsak ima na jeziku besedo, da se mu čudno zdi, da očeta proti navadi tako pozno še vedno ni domú, pa nobeden ne govori, bojé se, da bi drugih v strah ne pripravil. Ko tako molčé sedimo krog mize, se zasliši voz ropotati proti hiši, in z besedo: „No, zdaj so tukej!“ vsi ložje začnemo dihati. Jaz skočim iz za mize in hitim vunkej, vendar kako se zavzamem, ko več ptujih ljudi zapazim okoli voza! Kje so pa oče? izustim in skočim proti vozu, vendar me zaderži nekdo za ramo, in glas, katerega spoznam za Blažetovega, mi pravi: „T... nekaj prav žalostnega boš zvedel.“

„Za božjo voljo, ali se je očetu kaj zgodilo?“

Moj klik zaslišite mati in Mica, ter priskočite z lučjo iz hiše; jaz pa se zderem iz Blažetovih rok, in kar sem vidil, tega sin ne more pripovedovati. Oče so ležali na vozu z razmesarjeno glavo, mertvi, za zmiraj mertvi! Obleka raztergana in umazana! —

Tukej preneha moj pripovedovavec; dve debeli solzi se mu prikažete v očeh in se uderete po žalostnem licu. Dalj časa molči,

glavo na desnico operto, in pred se stermi, potem pa nadaljuje z vidnim ginjenjem:

— Ne bom ti naše žalosti popisoval. Kdor je očeta zgubil doma na postelji, ta ve, kaj je taka zguba; vender on je prejel njegov blagoslov, zadnji pogled umirajočih oči je bil nanj upert, zadnje nju besede so se še v molitvi sklenile, in z lastno roko mu je zatisnil ugasnjene oči; ali zdravim in veselim se ločiti, in misliti, da bo to le za nekatere ure, pa je za celo življenje, in najti truplo nar drajšega, kar ima človek na zemlji, v takem stanu, — to je več, kot bi nar hudobniša duša svojemu sovražniku vošiti mogla.

Naj ti v porazumljenje le še pristavim, kar smo zvedili od mož, ki so bili razun Blažeta, ki jih je na poti iz Kranja gredé došel, vsi iz sosednje vasi B... Pozno že domu idši zapazijo poleg ceste zvernjen voz, konja vsega v potu mirno stoječega. Nesrečni moj oče so ležali pod vozom, vajet okoli sebe ovito, desno nogo med ose prednjega kolesa zamotano in vso zvito. Konj jih je moral dalj časa tako seboj vleči, ker obleka je bila vsa prašna in odergnjena, obraz in roke pa opraskane in kervave. Na glavi je bilo več ran, katerih vsaka bi bila zadostila, človeškemu življenju konec storiti. Nikjer okoli ni bilo žive duše čutiti, le po hosti zraven ceste se jim je zdelo slišati kakor šumenje obleke in čuden glas, razuzdanemu krohotu enak. To slišati jih strah spopade, postavijo voz tako hitro, kot le mogoče, položé merliča nanj in hité, da do prve hiše pridejo. Tu dobijo luč in spoznajo merliča.

Možje se kmalo poslovijo, vidno ginjeni, nas pa pustijo same z našo žalostjo. Med jokom spolnimo zadnjo dolžnost in položimo rajnkega na mertvaški oder. Tretji dan smo jih pokopali.

IV.

V enakomernosti so mi pretekle skorej štiri leta, in približeval se je čas, da sem imel biti mašnika posvečen. Tudi domačim je zginil čas tiho in enakomerno. Perva žalost po očetu se je spremenila v mil spomin. Sestra je iz lahkomišljene in termaste, kakor je bila poprešnje leta, bolj resna postala. Vsa zveza z Blažetom je bila tako že kmalo po očetovi smerti zrušena, ker njegovega očeta kmetija, tako že zadolžena, je po zapravljivosti očeta in sina šla vedno bolj pod nič, in je prišla nazadnje na boben. Gregorca je hitra smert obvarovala sramote, da bi si bil moral živeža od hiše do hiše iskati; sin pa se tudi ni mogel tako ponižati, da bi bil v domačem kraju kruh ptujega gospodarja jedel, šel je iz kraja, nihče ni vedil, kam. Prodano domovje je prišlo v last mlinarju, ki je dal mlin v najem in se preselil v kupljeno hišo, kjer mi je bil vsake vakance, ki sem jih med tem doma preživel, kratkočasen, razgovoren sosed.

Bilo je ob velikonočnih praznikih četrtega leta mojega seminiškega življenja, ko mi pripelje nekega dne vratar mladega človeka, ki je po meni upraševal. Soldaška suknja in bolj zatemneli moški obraz mi nista dala spoznati na prvi videz mojega starega znanca. Šibka in skorej prihuljena Janezova postava se je po redovnem življenji in po vojaških vajah poravnala in bolj ponosna postala. Po veselem spoznanji se usedeva, in to je, da se najna govoric verti večidel o nasprotnih zadevah. Jaz mu pripovedujem o spremembah v domači vasi bolj natanko, kakor je on po pismih jih mogel zvediti; on nasproti mi pravi o svojih potih in o tem, kar je doživel. Bil je po dolgih potih in prošnjah očetovih, ki že priletel ni mogel edinega sina pogreševati, za zmiraj vojaščine rešen, in je bil na veseli poti do domačega praga. Se ve, da se pogovor kmalo oberne na tisti večer, ko je Janez doprinesel djanje, ki je imelo zanj tak žalosten nasledek; ne morem se zderžati, da bi ga ne uprašal, kaj ga je naglalo k takemu početju. Pomolči nekoliko, potem pa odgovori:

Večkrat sem že o tem premišljeval, in sam pred sabo sem se sramoval, si obstati pravi vzrok. Ne morem reči, da bi me bila jeza premagala, tudi ne, da mi je bilo namenjeno, ker namenjeno človeku drugzega ni, kot smert; bila je vraža, ali če rajši tako slišiš, sleparija. Tolikokrat mi je bilo žal, da ti nisem tisti večer, ko vsa pod milim nebom na travi sedela, vsega povedal; vender nekaj me je sramota zadrževala, nekaj pa mi je to ubranila najna hitra ločitev, ko se je Blaže prikazal. Tisto nedeljo popoldne sem sam hodil po vertu, in z raztresenimi mislimi ogledoval jablanice, katere sem bil poprejšjo spomlad prve v svojem življenji pocepil, ki so se v moje veliko veselje prav dobro obnašale. Kar me zbudi iz mojih misel črna ciganka, ki se je tisti čas z enim samim mladim tovaršem, katerega je za svojega sina izdajala, po našem kraji klatila. Pozdravi me prav prilizljivo, kakor je navada teh ljudi. Jaz se obernem k drugemu drevesu in je ne porajtam, ker mislim, da bo kakega darú od mene terjala. Vender baba se zasuče okoli mene in se zopet pred me ustopi. „Mladi fant, mi reče, vi ste tako zamišljeni; jaz vam hočem povedati, kar vam po glavi hodi.“

„Kaj ti veš, kaj da jaz mislim,“ ji nejevoljen zavernem.

„O dobro vem, kaj bi ne vedila? Dekle vam je na misli; pa recite, da ne.“

Jaz ciganko začuden pogledam in se silim smejati, kakor da bi hotel misel na obrazu zbrisati. Ona vender me zagrabi za roko, ki jo ji na pol nejevoljen, na pol radoveden pustim. Njeni pogled gre od roke na moje oči, in od oči zopet na roko. „Vi ste hitre jeze,“ reče čez nekoliko časa.

„Znabiti.“

„Pa bote to prav kmalo, še nocoj pokazali.“

„Nad tabo, baba, če se ne pobereš.“

„O saj imate drugega, ki mu je vaša jeza namenjena. Vi mislite, da je mogoče uiti naključju, pa jaz vem iz skušnje, da to je nemogoče. Bolje pred, kot poznej.“

S temi besedami me zapusti in zdajci za bližnim skednom zgine. V svojo sramoto moram reči, da so se me njene besede prijele, in kakor senca človeka me niso zapustile. Vsake sorte sem poskušal misliti, pa vse zastonj. Bolj kot mi je misel po glavi hodila, bolj se me je polastila, bolj se mi je dozdevalo, da se je v mojih možganah rodila, da do zdaj sem se le bal, si jo natanko obstati. Celo popoldne sem bil sam, in čutil sem, da v družinji bi se je morebiti znebil, pa nalaš sem sam ostal, nalaš sem se tovaršije ogibal. Ves v to misel vtopljen, znositi se nad Blažetom, katerega res nikoli nisem mogel terpeti, ki pa vender, če premislim, ni drugega zoper mene pregrešil, kot da je tvoji sestri znabiti po nevrednem bolj dopadel, kot jaz. V to misel vtopljen, sem iskal o mraku tvoje družinje, ki bi me bila znabiti ozdravila, ko bi me ne bil dogodek v vaši hiši iznova nesrečnemu sklepu izdal. Dozdevalo se mi je, da jeza tvojega očeta moje roke na pomoč čaka. Tako sem te zapustil, sem hitel domu, in neki notranji glas me je opominjal se spat podati; vender izgovor pred samim seboj se mi je zdel, ko se spomnim, da sem dopoldne slamo iz postelje postljal, in da bi si torej še postiljati ali pa drugot ležišča iskati moral. Zavijem se v kožuh in stopam počasi po klancu proti vasi. Tako nekakšno dobro pri sercu se mi je zdelo, da se je nebo preobleklo. Ko grem memo vaše drevarnice, pobere poleno, in kakor bi se ž njim skušal, ga sučem v desnici; kar zaslišim smeh pod oknom. Storil sem, kar ti je znano. Toliko se spominjam, da sem poleno, ko je že letelo, nazaj želel. Prepozno je bilo. Strah me je spreletel, ko stok ranjenega zaslišim. Strašno noč sem imel. Večkrat sem že po koncu skočil z slame, kamor sem se zavalil, da bi šel gledat, če je mertev ali živ, malo ali zelo ranjen; vender vselej sem se spet skesal. Skorej vesel sem bil, ko sem drugi dan beriča zagledal po me priti; se ve, da nisem mislil, da od takrat do današnjega dne ne bom več domače hiše vidil.

Janez umolkne. Njegove besede so mi zopet živo zbudile spomin nesrečnega večera. Črna ciganka s skuštranimi lasmi in z grozobudivnim smehom se je zopet vertila po moji glavi. Razgovornost me zapusti. Serčno, vender kratko se posloviva. Drugo jutro je bil Janez že na poti proti dolgo pogreševanemu domu.

Čez pol leta sledim jaz za njim po ravno tisti poti, kot novoposvečen mašnik. Doma najdem le vesele obraze. Mati od dne do noči vsi v pripravah za prihodnjo novo mašo, si ne privoščijo miru, vender med vsimi skerbmi nosijo vedno vesel smeh na obrazu, sladko plačilo za sina, ki jim ga uzrokuje. Kar mené ni malo razveselilo, je bila novica, ki sem jo zvedil pri svojem prihodu. Ne le pri nas so imeli opraviti za bližnji veseli dan, enake priprave so se delale v

sosednji mlinarjevi hiši. Toliko bolj me je veselilo zvediti, da bom Janeza kmalo imenoval svojega svaka, ker sem od matere zvedil, da se je sestra brez pregovarjanja le po lastnem nagnjenju odločila, in ker sem si po svoji misli smel svest biti, da bo srečna z Janezom. Bilo je sklenjeno in vse tako vredjeno, da smo obojni veselici sklenili. Dva voza zaporedama sta nosila mene in sestro do bližnjih in daljnih sorodnikov; jaz in moj drug v črni duhovski obleki, sestra s svojo družico v veselih barvah, z visokimi avbami, z belimi srajčniki in živopisanimi trakovi, ki so se veselo vili pri hitrem derdranju; viditi je bilo, kakor bi že zunanjšina hotla zaznamovati nasprotni poklic. Ne eden povabljenih ni izostal. Pod dolгим šotorom na vertu, ker hiša bi za vso množico ne bila zadostila, se je praznoval moj dan v mirnem in bolj tihem razveselovanju; z bolj glasnim šumom pa se je doprinesel prihodnji dan v mlinarjevi hiši, kamor smo se v ta namen preselili. Med splošnim veseljem sem bil morebiti jaz edini, kateremu je neprenehama po glavi hodilo čudno naključje. Kdo bi bil pred štirimi letmi mislil, da bo Janez kdaj, in da bo v ti hiši z Mico obhajal svojo ženi tev.

V.

Zame je nastalo zdaj drugo življenje. Kmetijo, ki je po očetovi smerti meni zapadla, sem prepustil svoji sestri, le hišo z vertom sem si prideržal, nekaj ker so mati hotli v domači hiši ostati in se na vse prošnje mlinarjevih niso hotli k svoji hčeri preseliti, nekaj pa zato, da bi sam, ko bi me enkrat bolehnost ali stare leta k počitku primorale, v domačem kraju svoje zadnje dni preživel. In res kak hitro je zginilo leto za letom! In k temu me je še nadležna pljučna bolezen pred prisilila v to zavetje, kakor sem pa mislil. Popravl sem hišo, kar se mi je potrebno zdelo, in sem se preselil v domači kraj, da zdaj ne bom popred zapustil rojstne hiše, kakor da me ponesó iz nje in me položé kraj očeta in matere, katero mi je ljubi Bog kmalo po novi maši vzel.

Moje edino veselje so mi rože na vertu, katerega sam oskerbujem, na katerem ti vsako steblico iz glave popisati vem, in katerih vsaka mi je toliko ljubša, ker sem jo z lastnim trudom tako rekoč prislužil. Kar mi sicer časa ostaja, ga večidel doprinašam pri svojem svaku, čigar nar mlajši sin, kakih pet let stari Marcec, ljubljeneec svojih starišev, se mi je tako prikupil, da ga ne morem več pogrešati; in če mi ravno včasih moje grede malo potepá, in kako jablanco za šibo odreže, sva vendar vedno prav dobra prijatla.

Sedela sva lansko leto z Markcom enega večera pred hišo njegovega očeta. Marcec je jahal na mojem kolenu in me s svojim žlobudranjem razveseloval. Svitloba iz veže, kjer se je večerja ku-

hala, se je rudila na zidu nasproti stoječega hleva. Po koncu hiše pride z eno roko na palico, z eno pa na zid se opiraje priletan mož, čigar revna obleka je kazala, da on od milosti svojih bližnjih živi. Do klopi, kjer sem jaz sedel, pridši, se je poprime z obema rokama in se z votlim zdihlejem usede nanjo; palica, ki mu je iz roke padla, pa zaropota po tleh. To vidši, jaz priskočim in peljem berača v hišo, dete pa za nama s palico, ki jo je pobralo. Pri luči še le sem mogel ubrati njegov obraz, kateri bi bil dal na kakih petdeset do šestdeset let soditi. Oko je bilo zarudeno in brez moči; lasje že skorej popolnoma sivi. Roki, ki jih je bila sama kost in koža, ste mu, ko ga na klop k peči posadim, brez moči na stegnih ležale; le persti so migali, kakor bi hotli obleko prijeti, pa bi dosti moči ne imeli. Vsa podoba je kazala, da ga ni na enkrat kaka težava obšla, ampak da že dolga bolezen na njegovem življenji gloda. Med tem, ko moja sestra postilja na bližnji klopi, njeni sin pa kakor boječ v sredi hiše s palico v rokah stoji, mi pomiga bolnik z glavo in s komej razumljivim glasom reče: „Naj se ne trudi zame, dosti — da me, pusté umreti v —“, pa votel kašelj mu preterga besedo. „Gospod,“ nadalja, ko se odhrope, „spoved!“

Meni se je zdelo, da dolgo odlašanje z zadnjo spravo bi res ne bilo pametno, ker vsaka beseda, ki se je votla in tiha iz globokih pers prisilila, me je nasprotnega prepričala. Koj tedaj, ko ga z Mico na posteljo spraviva, se jaz pripravim k svetemu djanju.

Kar se je tu med človekom in božjim namestnikom godilo, tega nihče več ne ve; kar so tudi ljudje zvedili, to naj ti ob kratkem povem. Merzel pot mi je stal po čelu, ko stopim po storjeni spovedi v vežo, da bi po želji umirajočega poklical sestro in njenega moža v hišo. Kakor bi bile poslednje moči stopile v zrušene ude, pomoli v sobo stopivšima suho desnico, in z razumljivim glasom reče: „Mica, odpušanje, Janez, sprava! jaz sem“ — pa beseda mu ostane v gerlu, in meni pokima, kakor bi me prosil, da naj izgovorim njegovo misel.

„Gregorčev Blaže,“ rečem jaz.

Glas začudenja uide Janezu in Mici. Blaže kakor nezadovoljen pomaje z glavo in spregovori: „Morivec vašega . . .“ —

„Našega očeta!“ zavpije moja sestra, zakrije obraz z obema rokama in se oberne od postelje.

„Odpušanje, preden grem pred sodbo!“ gorgotá umirajoči in moli iznova roko nam nasproti.

„Naj ti sodnik tako gotovo odpusti, kakor jaz,“ rečem jaz z nepopisljivim občutkom in primem velo roko, v katero tudi sestra, levico ne obeh, svojo desnico položi.

„Govorite!“ mi reče Blaže s presečim očesom, „vse! natanko!“

Ne bilo bi pametno, pustiti nesrečnika, da bi se silil k govorjenju, povzamem torej besedo in pravim: „Ravno tista ciganka (pri

teh besedah se obrnem k Janezu) ga je napeljala k ubitju. Vedila ga je z vednimi lažmi tako deleč pripraviti, da ji je verjel, da si ga ti od mojega rajnkega očeta našuntan ranil; znala ga je pregovoriti, da, če mu je življenje ali vsaj prostost draga, naj tega sovražnika prehit. Ravno zadnja očetova pot, tako mu je dokazovala, je imela namen, njega v vojaščino spraviti. V tmni hoste ja bila ta peklenka, ki ga je nagovarjala, da ni odstopil od svojega naklepa. Po storjenem hudodelstvu še le je od nje zvedil, da je le njenemu maševanju služil. Kar so moj, kar tvoj oče gotovo pozabili, ciganka ni pozabila, da sta ona dva njenega moža, ki sta ga v vaši hiši na tatvini zasačila, gosposki izročila. Umerl je v ječi, in to je v divjih persih zbudilo neizbrisljivo jezo, katere nasledke smo mi vsi čutili.

Ciganka sama otveze očeta in jim nogo zaplete med kolo, ter konja splaši. Kakor za plačilo podučí Blažeta, da naj nekaj pota nazaj gre, in perve ljudi, ki bodo šli proti domu, doide, da se na tako vižo odtegne sumu in pravici.

„Pravica!“ reče Blaže in povzdigne oči, ki je imel dozdej neprenehoma v mene uperte.

Blažetove usta so se jele premikati, kakor bi jih bil kerč lomil. „Zdaj in na smertno uro!“ je bil tihe molitve konec in konec njegovega življenja.

Čez dva dni je bil tih pogreb. Razun nas treh nihče v vasi ni vedil, koga smo zagrebli.

V g o z d u.

(Spisal Fr. Levstik.)

Po lesu listje trepetá,
Drevesa ziblje groza tiha;
Po vejah mračni duh šumljá,
Pod njimi hladen pokoj diha.

Za goro pada solnce žé,
Po gori še stojé drevesa:
Po vejah tiči vsi moléé;
Po vejah ne moléé peresa.

* * *

Tvoj duh šumeče je drevó,
Ki v tebi nikdar ne počiva;
Ko v spanji gasne tí okó,
Šumljanje sanj ti v serce zliva.

Popotovanje iz Litije do Čateža.

(Konec.)

Če tenko preudarimo, res ne moremo tajiti, da je naše slovstvo lepoznavskih reči silo majhno. Saj imamo še povsod le terdo ledino; sama lirika se je nekoliko povzdignila med nami. A lirika se večidel pečá samo z enim občutkom človeškega serca: „z ljubeznijo;“ le

redko se prime kake druge snovi. Pa naj bo njeno sadje s tim lepše; vender je vse v koséh; celega velicega dela nam ne podaja. Tedaj narod, ki ima le izverstno liriko, ne more hvaliti se, da ima zavoljo tega tudi uže lastno, polno literaturo. Še menj pa je v tem obziru vredno to, kar je prestavljenega iz ptujih jezikov. Čas je, da bi se iz ljudstva zajemalo bolj kakor do zdaj. Posebno mladi pisatelji, up naše književnosti, naj bi tega ne pozabili; Nestorji se ne dadé in tudi ne morejo več zasukniti iz navadnega pota. V narodu jè snovi dovolj, vzlasti za šaljivo pisanje; ali da se ne zgradi kaka zmes brez okusa, zopet opominjamo: učimo se jezika in ljudstva! Kančnik je nas jako zamotil; čas je, da se vernemo.

Mertolaz je bil kaj vesel, ko je v Čateži zagledal Roštanovo kerčmo, ki stoji nekoliko niže od cerkve takó, da se je vidila uže iz doline. Tudi ta vas je na hribu, ki je precej sterm, vzlasti na tej plati, od koder smo mi prišli.

Čast in hvalo Bogu, veli šivávec, Sante-Roštan se je pokazal! Zdaj bomo po debeli uri hodá prišli spet na mokro. Malo tacega vina, kakor je Roštanovo. Pokusiti ga moramo, če vse ne vém kaj! Saj človek ni za vék; te ure, ki jih imamo, pa bi se kisko držali? Popred bo nas konec, preden vina. Terta rodi vsako jesen; pa če je starja, boljjo kapljico ima: pri človeku pa ni tiste lastnosti; če je starji, kisleje se derži; in ko bi se časi ne presladil z vinom, dobro vem, da bi na zadnje bil tak, kakor vrisk!

Radivoj reče: vender je greh, da niste v šolah ostali! Vi bi bili modric, da malo tacih!

Jaz tudi pravim da, odgovori Mertolaz. Posebno zvezde, to je moje veselje! tako bi jim bil prišel na konec, da bi se čudili vsi malovedneži na zemlji, vzlasti pa kar jih je tod okoli svetega Križa in Čateža. Kaj se pa če? Saj yeste kako pravijo: ti župan, jaz župan; kdo bo pa konja sedlal? Časi, kader grem zvečer iz kacega hrama, pa tako premišljujem pri svoji neumni pameti. Saj to je vender le čudno, kako so te zvezde? Menda imajo kako vojvodo, kakor bučele v panji? Kaj pa tista, ki je v skrivnem razodenji „pelin“ imenovana? Pisano je, da bo na zemljo pala. Tačas bo čudna prikazen zavoljo naših grehov.

Na to rečem jaz: ho ho! Mertolaz vé tudi sveto pismo!

Uni odgovori: človek mora vender premisliti, kaj bo za duše! Morda vi res nič ne verjamete? Saj sem uže slišal, da pri učениh ne išči vére. Pa jaz tudi še nekaj vém, akoravno dosti ne.

V tacih pogovorih smo prišli do Čateža. V tej vasi imajo duhovnega. Hiše so zopet raztresene, kakor je Dolencem navada; le za cerkvijo bolj zderžema stojé. Opomniti pa se mora, da vzlasti na dolenskem po vinskih krajih ni take nesnage, kakoršno ptujci radi očitajo; še le dobro čedno je po stanicah, kjer ni prevelicega uboštva.

Pred Roštanovo hišo sta v glasnem pogovoru stala dva človeka: oče Roštan, rejen mož, pa še nekdo srednje postave in dobe, pa rudečega obrazka, ki se mu je vedno deržal na smeh. Imel je opaljeno hruškovo gorjačo, na spodnjem koncu okovano; usnjata, umazana torbica mu je visela ob strani. Mertolaz ga hitro nagovori: kje si pa bil Selšček?

E saj veš, pravi ta, da mi smo le tam, kjer se kaj napek naredi. Derméljeva krava si je bila črevo prevergla, pa so bili pome pisali.

Iz tih besed smo precej vidili, koga imamo pred sabo. Mertolaz dalje vpraša: kam pa zdaj?

Uni odgovori: na ravnost v grad na Kapijo, poltretjo uro hodá od tukaj. Še ne morem poliča vina izpiti, akoravno me Roštan jako priganja.

Kaj pa je tako silnega tamkaj? velí Roštan.

Neki da gospodičino v gradu zob hudo boli; pa tudi junčka imajo, ki je uže velik.

Koliko vam bodo pa dali? vprašam jaz.

Dve smreki: od gospodičine eno, od junca eno; pa bo dobro.

Ali imate klešče, da boste zob izderli? reče Radivoj.

Slab zdravnik bi bil, ako bi tega ne imel, odgovorí uni, ter privleče iz umazane torbe majhne klešče z gerdo capo ovite.

Selšček! pravi Roštan, to pa uže ne vem, če bo kaj? S temi kleščami ne bo dala gospodičina po ustih berbati, če ne boš cunje strani vergel.

Selšček: cunjá mora biti; če se boji tega, pa naj ima zob v čeljustih! Mi imamo za vse ljudi ene same klešče.

Na to pravi oče Roštan: pa vender ne pojdeš mimo nas, da bi ne pokusil, kakšnega je Bog dal Čatežanom?

Mertolaz veli: te misli sem jaz tudi! Veseli bodímo, dokler še kraljujemo. Saj smo slišali, kako pravijo, da po sedaj ne bo smel živíne ozdravljati nihče, kdor se ni v Ljublani učil. Kaj bo, Selšček, če te primejo?

Kogá bo? Jaz imam pisma! Saj so me uže skušali taki, da tudi kaj vedó. Meniš da rajnik Bogotáj ni znal, koliko je dve in tri? Pa me je bil enkrat poklical: „Selšček, pogledi, pogledi! Živina mi je oboléla. Ampak jaz ti ne povem, katero je bolná. Zdaj bomo vidili, če kaj poznaš ali ne?“ — Jaz pa na ravnost repe tipat! Šlatam, šlatam od pervega do zadnjega, pa besedice ne žugnem. Bogotej si je mislil: rad bi me, ali me ne boš! Kader je bilo vse, čisto potipano, velí Bogataj: no kaj boš povedal? — Gospod! rečem jaz, vi menite, da je samo en vol bolan; jaz pa tako pravim, da sta dva: plavec pri kraji ima žabico, le-unemu roginu v sredi se pa dela notranja bula! Dobro me poslušajte: samo še poldrugí dan bo rad jel; čez tri dni bo pene tiščal; osmi dan ga boste pa iz kože devali,

če mu ne pomagam! To je tako gotovo, kakor bi odrezal; pa je mir besedi! Gospod se ustraši in reče: „pa si ga upaš?“ — „Kaj bi si ne! V petih dneh vam ga bom v jarem dal!“ In takó se je bilo tudi zgodilo. Pa mi je bil tudi naredil tako pismo, v katerem vse le-to stoji od kraja do konca. Škoda je, da ga nimam sabo; vidili bi, da nisem še vsega povedal. A sina bom pa dal v Ljubljano sína, da bomo tudi ljubljanski zmázek imeli pri hiši. Ne da bi se kogá bal; temuč svet je dan danes tak, da več verjame papirju, kakor glavi in rokam in očém! Tako je ta reč.

Selšček! pravi Mertolaz, na vso to jezo ga bomo poliček ali dva, kaj ne? Dans bo vse mene bolelo, kolikor bomo zapili.

Zdravnik odgovori: ne vem, kaj bo rekel zob na Kapii?

Kaj bo rekel? zaverne Roštan; ne bo ti ušel ne, tega se ne boj! — Pa prav dobrega imam; tacega nisi še letos pil.

Selšček odgovori: e ti je šlo! Pa naj zob nocoj še poterpi; uže vidim, da se vam ne ubranim. Kaj pa je, če gospodičina enkrat malo zacvili? Saj taki ljudje takó ne vedó, kaj se pravi hudo na svetu.

Plačala sva Mertolazu, ki se je delal, kakor bi ne hotel vzeti, pa je vender z veseljem roko nastavil. Potem jo nameriva na ravnost v farovž.

Čateški fajmošter je gospod Kobè, znan vsim, ki beró „Novice“. Uže marsikteri lep in koristen sostavek je bil iz njegovega peresa tiskan. Posebno marljivo zbira in razglašá narodne reči. Bil sem uže popred znan ž njim; tudi z Radivojem se nista prvič vidila, zato je pa naji prav dragovoljno sprejel. Hitro je poprašal: je-li naji pot kaj užéjala?

Odgovoriva, da ni ravno prevelike sile, ker stojé vsi hrami odperti.

Pa vsaj rado prigriznilo bi se, reče on, ter naglo pokliče kuharico: Mica!

Mica je prišla, in kmalo smo se po moški gostili. Notri do poznega večera smo imeli pogovor. To in to je bilo na versti. Pretresali smo jezik, po navadi sedanjega veka, in kazalo se je, kako tenko je poslušal, posebno bele Krajnce, od koder je domá; pa tudi se je vidilo, koliko imajo tamkaj besed, katerih ni pri nas, in sam ne vem, zakaj se jih branimo v pisanje? Prišle so tudi serbske pesmi na mèt, in pravil je, da jih je mnogo slišal za mladosti domá, in kako se je čudil, ko je bral potem ravno tiste med Vukovimi.

— „Tudi pri Laščah, pravim jaz, ni tega še dosti let, ko smo večkrat čuli serbske pesmi. Res da jih niso peli domači ljudje, ampak beli Krajnci. — Laščanje so jim djali Kostélci — ki so hodili s tovari v Ljubljano po kramo. Nabralo se jih je osem, deset, pa tudi več. Konjiči so šli pred njimi, možje pa za njimi, prepevaje Kraljeviča Marka. Oponášali so jih otroci: „Kraljeviča majka, zelenega pajka! „In marsikrat je v smehu kateri poskočil za njimi. Dan danes pa ti možje blagó le raje vozijo, in zdaj v kratkem jih

več nisem vidil toliko zbranih, da bi v tovaršii peli! Zasuknilo se je govorjenje tudi na Dolence, in Radivoj reče: pri vsih napakah so pa vender le vmétavni. Čevljarji, šivarji se dobé semtertje med njimi, ki še gospodu za silo napravijo obutal in obleko. In če pomislimo Ribničane: kje se naredi toliko lonc in lesene robe? Res da se vedno derže starega kopita pri svojem delu; to pa le za to, ker jih nima kdo podučiti. —

Uže enajsta ura je tekla, ko smo šli spat.

Drugi dan je bila maša na Záplazu. Ta romarska sloveča kapelica stojí na hribu, precej nad Čatežem. Novo zidana je in lepo zmalana. Po dolenskem v tih krajih, ako se človek derži potov in cest, vedno pritiskajo hribje od vsih strani, da ne more viditi deleč okoli! zato sva imela z Radivojem veliko veselje, ko se je na Zaplazu nama svet nekoliko odperl.

Po maši sta nas čakala pred kapelico dva možaka, cerkvena ključarja: Plotar pa Kamnikar. Obernemo se počasi doli v Čatež. Ko pridemo k cerkvi, pravi Radivoj: okoli farovža je pa kaj olikano; tudi stolp je nov.

Na to reče Kamnikar: to so naredili vse le-ta gospod; in pa še kako hitro? Tam nekako okoli velike noči 1855 so prišli k nam, in še tisto jesen smo v griči pri farovži lomili kamen za turen.

Hitro se je bilo zveršilo hitro, veli Plotar. Precej svečana družega leta je bil posekan les, kolikor ga je bilo treba, in prvi dan velicega travna smo začeli zidanje, ter o Mihelovem je imel turen uže streho; samo belenje se je bilo odleklo notri do spómladi.

Pa vender je stolp dobro visok, rečem jaz.

Gospod mi odgovori: širjave ima tri sežnje, visok jih je pa 11 brezi klobuka, ki ima 7 sežnjev.

Kamnikar veli: Tudi zvonove smo nové napravili, pa še tri. Ljubljanski zvonár se nam je kaj obnesel; takó pojó, ko strune; posebno klénkajo prav lepó klenkajo! Ali vsaki jim ne vé glasú; Jožnjekov Martin je mojster; tako jih ubere, da nihče takó. Šole pa menda še nista vidila gospoda? Le-una velika hiša je le, ki se je ravno kar mimo nje šlo. Menili smo, da bo to jesen uže gotova, pa je vender še nekaj dela ostalo. To je tudi prav, da smo jo napravili; vsaj naši otroci ne bodo nam enako rastli brez uka, ravno ko jurček med germovjem.

G. Kobe pravi: leta 1856 je bila hiša na prodaj, ko nalašč za to postavljena: pa tudi nisem si mogel kaj, da bi je ne bil kupil. Kaj pak da je bilo treba še nekaj prezidovanja, ker ni bila dovolj prostorna, in Čatežanov res ni veliko; pa Bog nam bo vse pomagal!

Iz tih pogovorov se je vidilo, da se g. Kobe ne tersi le s persom za književnost, ampak tudi z djanjem za božjo čast in za omikanje našega ljudstva.

Klučarja sta naji vabila v hram; ali izgovorila sva se, da ne utegneva.

Po zajtriku se zahvaliva za postrežbo; vzameva slovo, ter odrineva: Radivoj k svojemu bratu, ki je ondi blizo stanoval, jaz pak dalje proti Novemu mestu. Preden se ločiva, kdo primiga ves potolčen, z odertim nosom, z blatno suktnjo in potlačeno kapico? Mertolaz je bil. Pravil je, da je hotel iti sinoči od Roštana, pa kar naglo mu je zmanjkalo ceste in vsega, ter od tod je vsa ta nesreča!

Bčele in njih kraljestvo.

(Dalje.)

Bčele delavke delajo in opravljajo vse opravila. Zató jim je dal modri stvarnik pripravno orodje in orožje, da se branijo v smertni nevarnosti. Pa pojdimo rajši gledat, kaj delajo, kako se vedejo naše bčelice v novem panju. Ta panj je narejen prav umetno iz stekla in iz lesa nalašč za ogledávanje bčel. Od vseh strani jih lahko gledamo in vidimo, kake so, kaj in kako delajo.

Kedar se bčele po roju kam preselijo, počno najprej vse razpoke in luknje mazati in mašiti, da ne more do njih mraz, dež, sapa in luč. Tudi zamazujejo vse, kar je gerčastega ali neravnega, celó take reči, ki so jim na potu, pa jih ne morejo iznesti n. pr. kakega polža — vse to z nekako smolo, ki jo beró po topolih, brezah, smerekah, jelkah, i. t. d., namreč po njihovih popkih, stergaje jo ž njih s svojimi kleščami. Tudi naše bčele ferkajo na tako drevje i. t. d., in jo nosijo marljivo na zadnjih nožicah domú; zakaj, čeravno je panj prav lepo narejen in dobro zbit, bčelam je vendar marsikaj še prenahlapno. Ta smola tedaj ni pravi vosek, kakor nekteri mislijo. Kepa bčel se je obesila na najvišem mestu v panju nad luknjo kakor grozd ter snaži in lika vse, kar jim zgoraj še ni prav po volji; zakaj bčele so jako snažne živalice.

Toliko da so osnažile in zamazale one delavke na eni strani vse, kar jim ni bilo po godu, berž letajo druge po cvetlicah meda in cvetne moke brat. Med nosijo v sebi, cvetno moko pa na zadnjih nožicah kakor hlače. Straža je že tudi pred luknjo, da se ne bi prikradla kaka ptujka, tatica ali razbojnica, ali ktera druga živad. Straža si jemlje od bčel mostovino, dokler ni sita, terga za bedro vsako bčelo, ki leze v panj, in ji ne da mira, dokler ne dobi kapljice meda. Zdaj počenjajo nemudoma zidati (satje ali satovje delati) — novo poslopje staviti; toda ne kakor naši zidarji od tal navzgor, ampak narobe: od zgor navdol. Hišico stavijo pod hišico in delajo takó satje. To satje visi tedaj v panju navpik kakor izpod neba, ako stoji panj po dolgem, od pokrova proti dnu, — ako stoji po koncu, od zgornjega konca proti dolnjemu. — To so zidarji!! Treba je namreč pomisliti še to, da ne zidajo nikdar prav do tal (zato da jim ne morejo moli v satje), in da se ne naslanja sato ob

straneh popolnoma na stranice, ampak le semtertje na kakem mestu; zakaj med satom in satom je po pol palca prostora; toliko tudi ob straneh med satjem in med stenami (stranicami) panja zato, da lazijo bčele lahko med satovjem, in ob straneh kakor po ulicah in po zidovju hiš kakega mesta, da se ne dotika bčela bčele. Naglo zidajo in stavijo celo po noči hišico pod hišico. Vse to delajo iz voska. Kje so ga dobile tako naglo in toliko? Iz života (izpod oklepov) jim sili kakor bele pénice.

Nekteri mislijo, da delajo bčele vosek le iz cvetne moke; nekteri in ž njimi vred tudi verli „krajnski zhbelaarzhik“ l. 1836, da ga delajo zgoli iz meda; nekteri pa pravijo in ž njimi vred tudi Dzierzon, da potrebujejo za vosek obojega: meda in cvetne moke. Ali učeni Hofmann mi je pravil, da so delale bčele v posebnem panju, v katerem ni bilo čisto nič cvetne moke, meda pa dosti, dolgo dolgo časa obilo voska. — V vosku je gnjilca, v medu pa tudi. Po tem sodi ta mož, da trebajo bčele za vosek gnjilcastih reči. Nekteri pravijo, da — če nareja bčela vosek iz samega meda brez cvetne moke, — da je to tako, kakor doji mati dete nekoliko časa tudi ob sami vodi brez drugega živeža. Ali ta prigovor je overgel Hofmann, zakaj njegove bčele so napravljale med ob samem medu dolgo časa in ko so pomerle, glej, vse polno voska jim je molelo izpod oklepov.

Tudi bčele v našem novem panju izpuščajo obilo voska izpod oklepov svojega života, in to take, ki ne letajo še iz panja. Vidite-li v panju lanec iz samih bčel, ki visé res kakor bi bil obesil kdo zgoraj verigo. Te bčele visé na miru in spreminjajo v vosek tisti med, ki so ga prinesle s seboj t. j. v sebi — iz starega panja z drugim vred, ki so jim ga izročile (izbljevale), druge tovaršice, kolikor ga imajo neprebavljenega tudi iz starega panja. Vidile so namreč, da bo treba za toliko poslopje v novem kraljestvu še veliko voska; zato so predale svoj med unim v lancu, naj narejajo vosek iz njega in se odpravile za drugimi na polje. Neprenehoma letajo ene iz panja, ene v panj; ene nosijo med in cvetno moko, ene prejemajo, snemajo in zidajo. Zidarke snemajo voščene penice izpod oklepov zadnjega konca sebi in drugim bčelam, posebno unim v lancu. Toda se versté; vsaka delavka dela menjaje se zdaj to, zdaj to. Ni res, da ene le nosijo, ene le zidajo i. t. d. Vsaka zna in dela tudi vse zaporedoma.

Nekdaj so si vmišljevali ljudje nalašč čudne reči, in trapali ž njimi druge. Tukaj spominjam nalašč, da so v tem spisu izmišljene le besede, ki jih bčelam pritikam, kakor vsak ve; kar se pa tiče natoropisja, držal sem se naj boljših spisov, in ustnega izročila skušenih in učenih mož, ki so vidili to, česar nisem vidil sam, z lastnimi očmi, pa tudi z drobnogledom.

Poslopje (satje ali satovje) v bčelnem kraljestvu je, kakor že vemo, iz več sten, sat od sata po pol palca vsaksebi. Vsak sat

ima pa na sredi dvoje lege hišic, ki so podobne piskricom na šest voglov, tanko voščeno pregrajo. Ta pregraja je dno vsem tem hišicam (piskrecom). Hišice so namreč na levo in na desno stran te tanke pregraje in se deržé z enim koncom te pregraje, drugi konec t. j. luknja vsakega piskreca gleda pa na to in na uno stran sata proti sosednemu satu, kakor okrogle oknica kake hiše na obeh straneh proti oknom sosedove hiše na to in uno stran.

Vsaka hišica ima svoje odkazano mesto in odmerjeno velikost. Hišice za delavke so najmanjše (5 na 1 palec), za gospodo trotovsko malo večje (4 na 1 palec), — za kraljevo poslopje treba je toliko voska, kolikor za kakih 100 do 150 delavk. Hišice delavske so vselej in vse enake, tako tudi trotovske; 5 delavskih hišic na 1 palec, 60 na 12 palcov ali 1 čevelj, — to je vselej in povsod tako. Glejte enake mere vsem narodom! — ako ne bi bila edinost tako težka reč. — Zidajo pa bčele vse to brez plajbe, brez verstomera in brez šestila — brez mere. Piskreci (lončički) za med so prav malo nagnjeni namreč z luknjo navzgor, zato, da se ne more med izcejati. Kedar je lončiček poln, ondaj ga zamašé s tanko kožico iz samih voščenih venčkov. Tako ti delajo vselej, pa vselej enako. Kdo jih je naučil tako umetno, tako natanko zidati? — —

Prid' zidar tud' lesem se učit!

Dokler delajo pridne kmetice tako marljivo, — deržé plemenitaši križem roke. Plemenitaš ne bo pomagal zidati — to se ve. Čemu? Saj ve, da tlačanijo tlačanke v tem kraljestvu še tudi zanj, tudi njemu. Kedaj so počele že delavke letati! Odkar se je zdanilo, delajo marljive delavke na polju. Gospôda spé še dolgo potem. Ko je že beli dan, ondaj se še le predramijo, izlazijo polagoma iz svojih čumnat in hite naglo h kraljici. Eden sili prek drugega; vsak bi bil menda rad prvi, da bi jo poprašal, kako je njena svetlost „spančkala“ in kaj se ji je kaj „sladkega“ sanjalo. Ponižno se ji vklanjava stojé z razpetimi perutnicami pred njo, in kažejo s tem, da so pripravljene za - njo nemudoma storiti vse, kar koli si bodi. Najbližji izmed njih se ji po pravici „prilizujejo“, lizaje jo s svojim rilčastim jezikom po životu, po perotih in po nogah. Pred kraljico so tako ponižni! Kako oholi, kako prešerni so pa proti ubogemu ljudstvu, ki jih pisano gleda!

Kraljica ni čakala, da bi dogotovile bčele vse satje do tal; ko so bile perve hišice gotove, sproti je začela svoj posel. Zdaj je prava „matica“ — mati svojega ljudstva, zdaj skerbi za zarod, — zdaj leže jajca. Zarana, dokler zaspanci trotje še spé, vstane njena svetlost in gre proti sredi satja na naj toplejše mesto, nekoliko palcov pod pokrovom. Kakih dvanajst delavk jo spremlja. Vse bčele, memo katerih gre, se ji spodobno s poklapanjenimi tipavniki uklanjajo; tiste, ktere jo srečajo, — umikajo se ravno tako pristojno ritoma; neumne bčele pravijo rajši po francoski: à reculons. Ko pride na mesto,

pogleda v hišico, jeli vse dobro, in zleže jajčice v vsako, kolikor jih je za to napravljenih. Ko zleže prvih pet ali šest, po tem si odpočije. Delavke pristopijo berž k nji, ter jo ližejo in gladijo, ako si je pomandrala v hišici le kolikaj peroti i. t. d. Tudi ji ponujajo na zakrivljenem rilčeku kapljico meda, ki ga serkne v slast. Vse ljudstvo buči od veselja. Tako zleže matica na dan, kakor že vemo, včasih po 3000 jajc, tedaj po treh tednih (ondaj se počenjajo prve delavke valiti) po kakih 60,000 jajčic.

Če je matica stara (živi k večjemu po 4 — 5 let) če je roj majhen, kedar ni vreme več toplo, ondaj nanese tudi manj jajc: po 2000, pa tudi le po 300, po 200 na dan.

Tretji dan izleze iz jajca belkast červič terde, žoltkaste glavice, pa brez nog. Gola in revna pride bčelica na svet — kakor dete; jako je treba streči. Stare bčele jih zalivajo zdaj s pičo, ki jo napravljajo iz redkega meda in iz cvetne moke kakor mlečen podmet. Kakih osem dni leže (visé) ti červiči skerčeni na dnu svoje hišice; po tem se postavljajo po koncu. Zdaj zamašé bčele vse take hišice s tanko voščeno kozico, za katero se godí na to čudna sprememba: červič se zapreda, skoro tako, kakor gosenica, narejajo mu se udje; za kakih 12 dni se zgodí, in — ako štejemo od jajca 20ti dan — izleze bčela, pregriznivši pokrovec svoje hišice.

Trotje se niso zmenili ves čas za uboge červiče.

Trotje se izgodé (ako štejemo od jajca) 4 dni pozneje, tedaj 24. dan, matica — kraljica pa že 16. dan. Čudno je to, vendar tudi v tem kraljestvu imajo tedaj kraljevi otroci to pravico, da „imajo poprej leta“ od drugih. (Mislimo si, da so dnevi bčelam léta).

Najpoprej leže kraljica tega ženskega kraljestva le delavske jajca, zato da bi imel kdo delati; zakaj — brez dela ni jéla. Pečene ptice nikomur v usta ne letajo! To sta stara pregovora tudi v bčelnem kraljestvu. Še le po tem zidajo zidarice hišice za zalego trotovsko, — nazadnje dogotavljajo pa kraljeve, ki so jih že poprej semtertje nastavile, pa ne zgotovile. Hišice trotovske so take, kakoršne delavske, le malo več; hiše za prihodnje kraljice so pa podobne okroglim ponvicam ali votlemu želodu z luknjo navdol. Nikdar se ne zmoti matica, da bi šla s trotovskim jajcom v delavsko hišico, ali z delavskim v trotovsko; zakaj jajčica so si popolnoma enake: katero ima srečo, da ga izleže ali iznese matica v veliki kraljevi hiši, iz tistega bo kraljica, iz vsakega drugega pa kmetica. Červiče v kraljevih hišah pitajo bčele z nekako posebno „kraljevo“ pičo, ki je gosjemu močniku podobna, tako obilo, da plavajo v nji, — čudo da ne utonejo. Bolj ko mlada kraljica (vsaka posebej v svoji hiši) raste, bolj ji jo podstavljajo. Na posled jo zamašé, in ker jo grejejo jako marljivo, zato se izgodi in izleze že 9. ali 12. dan (ako se šteje od červiča). Kraljeve hišice so po navadi do malega blizo trotovskih. —

Da bo bčelam, posebno pod jesen in po zimi topleje, stavijo zidarke neprenehoma hišice in satje nekako v kolobar t. j. bolj na sredo panja; v hišice ob straneh in zgoraj, tik nove zalege, spravljajo pa cvetno moko. Druge hišice dalje od sredine so pa za med. Čudno je pa, da si ne otrebljajo bčele cvetne moke nikdar v velikih ali trotovskih kočah, ampak le v malih. Po tem lahko sodimo, da ne jedó trotje te moke nikoli, zato ker ne morejo v male hišice laziti, da živé tedaj ob samem, čistem medu, kakor matica. Čisti med je tisti, ki ga nabirajo proletarke po cvetlicah in izbljujejo doma, kolikor ga imajo odveč v sebi; le toliko, kolikor jim ga je potreba sproti za živež in zalegi za pičo — toliko ga mešajo in vživajo z moko vred; zmes za pico zalegi izbljujejo; preden jo prebavijo, le zdvečijo malo, kakor mati detetu; drugo obderže v svojih želodcih in si prebavijo za živež in morebiti tudi za vosek, da ga je več kot iz samega meda.

Pa ne, da bi se zato pristudil dragim bravcom sladki med!

(Konec sledi.)

Kava, čaj in čokolata,

družinske pijače sedanjih dni.

(Spisal V. J.)

Ni je na svetu pijače, da bi bila v tolikej časti, da bi imela take oblasti v družinskem življenju, v družinskih pomenijah, kakor jo ima v nekterih krajih kafé ali kava, v drugih pa čaj in čokolata. Vse mu služi, vse se mu priklanja in plačuje obilen davek temu modernemu vladarju. Posebno pa ga čisla in povzdiguje krotka polovica človeškega rodu: zale in radovedčne hčere Evine. To mu gotovo ni v majheno čast in slavo; zakaj ženstvu se sploh pripisuje dober ukus in rahli občutki, katerim ni berž kaka reč po godu. Kakor je slovel pri starih vitežkih turnirjih le tisti korenjak, ki si je umel pridobiti čast in hvalo krasnega spola, tako slovi tudi car moderne družine pred drugimi starodavnimi pijačami. Žena je duša svoji družini; ni čuda tedaj, da so ravno omenjene pijače tako važne in imenitne v družtvu, v omikanem in neomikanem. Vse, bogato in ubogo, ženstvo in moštvo, staro in mlado, kdorkoli je je okusil, jo čisla in povzdiguje; le negodnej mladini se nekoliko brani serkati njene sladkosti, pa ne malo mladičev je zmikala takó, da niso odlegli, dokler se jim ni pobarvalo belo kosilce.

Kaj! poreče morebiti kateri naših bravcov, pri naših Slovencih vendar ni taka; na tisuče bi se jih dalo naštetih slovenskih družin, ki poznajo teh pijač komaj po imenu, sem ter tje celó od njih še slišali niso, kam da bi bili že goltali černe krave mleka. Tudi nam je to dobro znano; pa naj omenimo samo to, da imenuje naš Slovenec v mnogih krajih kavo gosposko pijačo, ki jo serka njegova gospóda, katero je vsako ljudstvo po prirojenem svojem nagibu v dobrem in zlem posnemalo in še vedno posnema. Kakor druge ljudstva in omikani

narodi, se bode tudi naš Slovenec čedalje bolj ravnal po letem izgledu: vsi zadržki, vse opovire, katere so stavili v enacih razmerah kratkovidni ljudje naproti, so se pokazale prazne in celo škodljive, ker se je po njih ravno nasprotno doseglo. Gotovo je tedaj na času, da se tudi v slovenskem jeziku pregovori kaj o tem gosposkem vladarju, katerega posoda so leskeče srebra in zlata in drugih dragocenosti, ki se kaže v celem svojem djanju in nehanju kakor poglavar žlahtne in imenitne kervi.

Glej mirno in po lepem si je najel silo služabnikov in strežajev, ki mu množijo slavo po širokem svetu. Tabak možak se mu je pridružil, čuker in mleko si je vzel v svojo službo, duhapolne korenjake si je pridobil in morebiti že vse kramenije cele Indije najel v svojo družbo. Pa slaven vladar podpira tudi umetnosti in nauke, in glej tudi naš moderni vladar pijač ne pušča tega v nemar. Kdo se mar upa terditi, da pri njegovem dvoru ni umetnosti, da se ne mara za omiko in izobraženost. Pokrivkaj le koljčkaj v čudne naprave, ki jih imenujemo kavarne: cele krede, visoki kupi papirjev raznoverstnega obsežka in čerkarij ležé po marmoriranih mizah in drago prevlečenih klopéh. Poglej v sobico učenega moža, kakó ga podpira kafé ali čaj, da mu učenost in globoko premišljevanje ne ubije glave e. Stopi še nekoliko v kolo zbrane družine, kako živo in goreče se tam rešetajo krog prestola puhteče kave vsi novi prigodki, kako se pretresajo vse naprave in vsi izdelki sedajne omike. Kaj čuda, da imenuje Turk orientalec svoje kavarne šole modrosti. Debelo se mesnejo tedaj politikarji, če mislijo, da Turčin ni še izobražen; gotovo ne živi naroda, ki bi toliko čislal te moderne pijače, ki bi toliko časa prečepel v teh šolah modrosti.

Pa tudi v tem se ne loči njegovo vladarstvo od pravega vladarstva, da bi v njem ne bilo nerva rerum gerendarum. Morebiti se tu nahaja več žvenka in cvenka, kakor v marsikterem duodecnem kraljestvu. Da še več, doslój se ni še čulo, da bi bil prišel kedaj na kant, kterež osodi je zapadlo že marsiktero človeško gospodarstvo.

Samo v tem stoji letó troje vladarstvo pod človeškim, da ne pozná vojske ne prepira. Čeravno sega eden v oblasti drugega, se vender dobro zastopijo, živé med seboj v miru in spravi, kakor razumni prijatelji in sosedi. Čudno se nam samo zdi, kako so tako mirni značaji toliko sveta brez šuma in hruma pridobili; kako so v domačem življenji brez orožja zmagali staro Noetovo kapljo in sinove ognja, razbijavce, ječmenovo čorbo in množico druge druhalí, ki grejejo dušo in gonijo kri hitreje po telesu. Preden vender jamemo bolj natanko premišljevatí njih vlado, uprašajmo po njih rodu, po njih pravej domovini ter po uzrokih dogodb, katere so jih k nam pripeljale.

Da so kralji in dalnih jutrovih dežel, je gotovo vsakemu znano; morebiti tudi to, da je kafé črn zamorec iz ognjene Afrike, rumeni čaj Kitajec iz Azije in rujava čokolata rojenka iz dalnih krajev novega sveta. Govorimo tedaj naj popred o njih rodu in domovini; da pa

ložje pregledamo vsenjih razmere, je vzemimo v ogled vsakega po sebi, zlasti ker preveč namešana čorba nikomur prav ne godi. Ker je ravno kafé naj bolj znan med Slovenci, naj pride prvi na versto.

I. Kava.

Kdor je le nekoliko slišal o pijači kavi, temu je znano, da se nareja iz nekih okroglatoploščastih jederc; vsaj je to še tisti Slovenec vedel, ki je prvokrat v mestu kofé serkal, da je kupil berž potem nekaj teh bobkov in jih svojej ženi nesel, naj jih k ognju pristavi in skuha. Ali čudo, ženki se ni dalo, jedra so ostale le terde, čeravno so se celo popoldne pri hudem ognju varile. Tedaj vém, da vedó moji bravci z menoj vred, da se nareja kava iz nekega zernja, se vè da ne ovsenega, ker taka pijača bi se le ovsen kafé imenovala, ki mi je včasih domá še precej dišal. Prave kavine jedra tedaj ne rastejo, kakor oves na steblih, ampak na drevju, kakor črešnjeve koščice. Drevo, ki nam rodi kavine jedra, imenujejo prirodoslovci *coffea arabica*, po našem nek kavino drevó.

Vsi popotniki, ki so hodili po deželah, kjer raste to drevó, enoglasno pripovedujejo o njegovej čudnej krasoti: da mu nobenega letnega časa njegovo zeleno perje naenkrat ne odpada, ampak ostaja kakor naš beršlin, naša zelenika, naše šilovje zmiraj zeleno. Ni lepšega pogleda, pravijo popotniki po Brazilii *), kakor na vert kavnega drevja. Črez noč se razklenejo popki, in cela raven in cela reber, več milj na dolgo in široko, poprej temnozelená, je z belim, jasminovim cvetjem posuta, ki razsiplje naj prijetnejše dišave daleč okrog. Zlahni Bibra **), imeniten kemikar in učen popotovavec, pravi: Čudolepó je drevó, ki nosi vsak letni čas belo cvetje, kteremu se neprestano zrelo, dozarjajoče in golano sadje izpod cvetja smehljá. Že iz tega samega vidimo, da kavino drevó vedno cveti in vedno rodi ter sad donaša; pa vendar so neki časi v letu, kdar posebno precveta, kdar je celo kakor s snegom obsuto. Pa kratke so ure polnega cvetú, že črez drugo noč se jame osipati in razstijati bele zvončike po zemlji; pa komej se eden cvet osuje, že razklene nov popek svoje dišeče nedrije, in takó naprej brez prenehanja.

Mislím, da ne bode nikomur zalegala kri v možgane, če tukaj z menoj drevó malo bolj ogleda. Se vè da nisem stopal po srečnej Arabiji, da nisem gledal černih zamorcov pri svojem robskem delu na otoku Kubi ali v Brazilii; tedaj ga tako živó in natančno opisati ne bodem mogel. Drevesica v toplenicah (pomarančnicah) so neki pravim komaj podobne, gerde zakernelé pritikovke lepega drevesa; po njih bi se le nekoliko ozirati smel; je bilo taj treba, pregledati še popise verjetnih mož, ki so ga vidili tam, kjer se lepše ponaša.

Deblo, ki v naših toplenicah ne postane debelejše od dobrega ročnika, izrase po 16 do 24 črevljev visoko, za črevelj debelo ali še več;

*) Ansland, I. Quartal, 1858.

***) Mensch und die narkot. Genussmittel, 1855.

v krajih pa ga obrezujejo in mu ne pusté večemu izrasti, ko 15 črevljev, da ga ložeje obirajo kakor v Brazili. Ne dela več verhov, veje gredó od njega precé na ravnost in se pri starih drevesih, ki so že obilo rodile, proti tlam nekoliko prevešajo, kar vidimo večkrat tudi pri naših starih češnjah. Pobešene tertaste veje dela pa v toplenicah tudi mlado drevó. Stojite vedno po dve saksebi od debla, kakor vidimo pri bezovini, našem svibu (*Syringa vulgaris*) in pri več drugih naših germih in drevesih.

Veje poganjajo iz šibkega debla vedno po dve na nasprotnih straneh in se spletajo v krasno vedno zeleno krono, podobno zmagonosnemu vencu neumerlih junakov in velikih dobrotnikov človeštva. V svojej starosti pa se prevesijo nekoliko proti zemlji, spletaje šotorovo streho, kakor bi človeka opominjati htele, da so mu že prinesle dosti darov bogate prirode, ter mu ponujajo prijetno senco pred nebeškim ognjem gorkih deželá. Vejam podobno so razpostavljeni tudi temno zeleni listi, vedno po dva nasproti stoječi, katerim na gladkej licini igra svitel lesk in oživlja pogled na lepo ustvarjeno drevó. List arabskega kofeta, če ga bolj natanko pogledaš, je podolglatookrogel, podoben listu laške lorike in nosi v pazuhi med svojo kratko petliko in šibko rejico bélo, kakor palsam duhteče cvetje poleg golane in dozarjajoče jagode, katero Hahyssinci črešnje imenujejo. V nekterih krajih se zrele črešnje tudi jedó; ali posebno strežejo jim ptice, ktere jih neizrečeno množico pozobljejo. So neki prav čverstega okusa.

Kafetni cvet je zvončik, po kraju na četvero ali petero koncov razdeljen; žlahten sad pa je črešnja na kratkem reclju, izperva zelena kakor list, ali kmalu jo vroče solnce z živim purpustom oblije in prizori. Pod krasno kraljevsko barvo se hrani v lušcinateg, drobnej dvapredalčnej skrinjici par žlahtnih jeder, ki obsegajo imenitne moči naše čislane pijače.

Pa le po človeškem trudu, po človeškej skerbi izrejeno drevó rodi sad, ki daje tečno, prijetno pijačo. Kakor pri nas vinska terta in domače sadonosno drevje, se oskerbuje kofetno drevó v posebnih ogradah ali vertih. Veliki dobiček, ki ga nese drevó, je spodbodel tudi ljudi, da strežejo mu na vse moči. Mlado drevó, ki se priredi iz jedra v posebnih drevesnicah, se presaja že šestega mesca, 12 do 13 palcev visoko, v kraj, ki se je za vert pripravil. V njem mora biti zemlja dobro zrahljana in opleta; oskerbljen mora biti s potrebno vodo, ki zemljo vlaži, če jej je odtegnila priroda potrebne vlage. Le malo je morebiti dreves gledé vode takó občutljivih. V suhej zemlji ne plenja; ravno tako če ga velika moča v cvetu zalije. Cvet se osuje in drevó ostane jalovo. Presajeno že v drugem letu rodi; nar več in nar boljšega sadu pa daje šele v šestem letu, kdar je drevó dvanajst do dvajset črevljev visoko postalo. Pa tudi vroče solnce ga nadleguje; toraj se sadi v krajih, kakor n. pr. na otoku Cejlonu, v nekterih krajih Brazilije, — v senco visokega drevja, posebno tankih visokih palm, ki razprostirajo nad njim svoje hladne šotore, kakor les nad lesóm v prekrasnem razmerju.

Navadno pa se širijo njegovi sadunosniki kakor naši vinogradi po prijetnih hribih in po zavetnih straneh oblakoplodnih gorá. V Arabiji, v srečnej Jemenskej dolini so vse ograde po zračnih višavah, kjer pihlajo hladivne sape med žlahtnimi brajdami, ki stoje po rebrih kake stopinje nad drugo *). Tu živi posebna versta ljudi, ki se samo s tim vertnarstvom pečajo; jih imajo v velikej časti, zakaj vertnarija v kofetnih sadunosnikih je tu kaj pošteno opravilo. Veselo in praznično se obhaja tu bratev ali tergatev, ki se navadno dvakrat v letu opravlja; naj bogatejša in naj žlahtnejša je mesca maja. Pa nekoliko zrelih črešenj se dobiva na drevju vsakega časa, zatoraj se na arabskih terjih vedno tudi čverstvi sad prodaja. Mesenino, posebno z nepopolno dozorelih jagod, visoko čislajo in pripravljajo iz nje tečno in prijetno pijačo, kiš ali šerbet kafé Sultanke imenovano, ki jim bolj godi in je neki prijetnejšega okusa od kave same. V Etiopii pa se drevó po trikrat v letu svojega bremena znebiva; sad se pusti nekoliko na solncu ležati, da se mečina ložje odloči, ktera se potem z rovljakom od jeder otrebi. Očiščen in posušen sad se dobro prebere, in gré v kupčijo pod raznimi imeni.

Opisali smo na kratko drevó in njegovo izrejo; oglejmo se sedaj tudi po deželah, koder raste kavino drevó; prevdarimo nekoliko, kako daleč je razširjeno po svetu in po katerih potih je pijača, iz njegovega sadu pripravljena, tudi k nam priromala.

Pri vseh obdelovanih rastlinah radi poprašujemo, ali so že prvotno tam rasle, koder je sedaj nahajamo? Teško uprašanje, na katero nam ne vé vedno dovolno odgovoriti kulturna zgodovina človečanstva, kterega bitje in žitje brez rastlin bi obstati ne moglo. V temnih, meglenih basnih in pripovedstih, se navadno krijejo oznanila, ki imajo razjasnovati v tej reči našo znanost; le malo je rastlin po številu, kterih domovino in prigradbe razširovanja je zapisala v večni spomin. Tako vemo, odkod je prišla turšica, odkod korun, tudi leta ni pozabila pristaviti, kedaj sta pripotovala v naše kraje. Negotove so že njene oznanila o naših starodavnih žitih, le toliko je jasno in gotovo, da niso prvotno zrasle na naših tleh. Misliti je potem, da je bil tesen in omejen kraj, kjer je katero prvotno iz zemlje pognalo; ali tisučletij je bilo treba, predenj so se razširile po zemljah, kjer se sedaj obdelujejo. Človek in živali so je na svojih potih razširovali; druge sile, ki vladajo v prirodi, so je raznašale tudi v naj bolj oddaljene kraje. Letá zgodovina nam kaže iskati prvotno domovino kave v iztočnem delu Afrike, po gorah tako imenovane Etiopije v deželah Enareje in Kaffe tje do 6. stopnje od ravnika ali zemljepisne širine. Dolgo se je mislilo popred, da je srečna Arabija edina in prvotna domovina kafenosnega drevesa in učeni orientalist Ludolf je celo tverdil v svojej „Historii Aethiopiae,“ da so ga Arabi, poobselivši tudi zapadne bregove rudečega

*) Ritter's Erdkunde XIII. Band.

morja, seboj iz Arabije tje presadili, odkoder se je neki še le po omenjenih Abyssinskih gorah razširila. Pa ravno nasprotno se je pokazalo, ko so jeli učeni popotniki imenovane dežele objiskovati, arabske spise in povesti Žzbirati. e Forskal pravi 1775 v svojej Flora arabica: Arabes coffeam ex Abyssinia illatam dicunt. Mnogo arabskih spisov govori prav določno, kakó in kada se je začela kava po srečnej Arabiji piti in pridelovati. Iz enega teh spisov, iz zgodovine kave od šeka Abd-alkader Cinsari Dzezeri-a, katero je francozki orientalist Silvius de Sasy kritično razjasnil, se vidi, da je bil kofé šele v sredi petnajstega stoletja občno znana pijača v Arabiji, kamor ga je nek mufti, Dhabani po imenu, ki je v arabskem mestu Adenu živel in leta 1470 umerl, iz afrikanskega mesta Adjama (sedaj Ajam) prvi prinesel. Pripovesti v ravno imenovanej zgodovini od hadži-a Chalfas-a spominjajo tudi Afrike kakor prvotne njegove domovine. Dalej govori šek Abd-alkader v svojem spisu, da je ravno to slišal od naj slavnějšíh arabskih doktorjev in kniževnikov. Med nekterimi Abyssinskimi plemeni živi še povest, da je prvotna domovina našega drevesa dežela Kaffa in Enareja, od koder se je nek po cibetnej mački bolj proti severu in jutru razširilo, od koder ga je pa nek tergovec pred petimi sto leti čez rudeče morje v Arabijo prenesel.*) Pa razun teh veljavnih dokazov govore tudi prirodne razmere v omenjenih deželah, da je le Etiopija njegova prvotna domovina. Vsi popotniki, ki so za slavnim Burkhardtom, kateri je potoval tam v začetku našega veka, po onih krajih hodili, enoglasno letó tverdiyo. V Arabiji ne raste nikjer več drevó v svojem divjem stanju, plenja samo, kdar ga človeška roka oskerbuje: daje nek pri 10 ℥ jeder na leto, v Etiopiji pa rodi drevó po 40 ℥ na leto. Tam se nahajajo po hribih in gornatih stranéh Kaffe in Enareje celi gosti lesovi divjega drevesa, tam se ga toliko pridelá, da nima skoro nobene cene. En oslov tovor, pravi Dr. Roth, ki je potoval z Engležem Harrisom po onih krajih, se dobi za eno dvajsetino dollarja, ali po našem, za nekaj malega krajcarjev. Tamošnje ljudstva ga imenujejo Bun, ktera beseda se je v Arabiji za luščino in drevó prideržala, tudi pijača se včasih buniya v arabskem jeziku imenuje. Letó in morebiti tudi pravo arabsko imé za pijačo „kahwe“ kaže nam, da je kafe z imenom vred od drugot v Arabijo pripotoval **) Ni dvomiti tedaj, da so etiopske goré, prijetni njih dolí in doline prvotna njegova domovina. Vse ravno ostane Arabiji slava, katero jej je pel modri kralj Salomon, imenovavši jo srečno Arabijo. Zakaj iz Arabije se je šele kofetova pijača razširila dalej po svetu, Arabija rodi razun mire in kadil tudi zlahitnejši sad, ki je v tako kratkem času zmagal svet mohamedanski in kristjanski, ki je postal toliko milionom ljudem, izobraženim in sirovim, starim in mladim ena najdražjih pijač. Iz arabskih vertov

*) Harris The Highland of Aethiop. vol. 3.

**) Ritter's Erdkunde, 2. Auflage, XIII. Band.

vze te drevesica so prebrodile indijanski ocean, tiho in atlantiško morje in so zaredile okrog in okrog zemlje v ugodnih krajih tisuč in tisuč drugih vertov, kjer ima na sto tavzente ljudi opravila, katerih letni pridelki znašajo več kot 600 mill. liber, ki se v sto in sto brodovih prevažajo na vse kraje sveta. Kofé, prvotno iz arabske reje, je postal eden naj imenitnejših predmetov vsesvetne teržije, arabski kofé je na evropskih terziščih po svojem kupu, po svojej colnini in po vsakoverstnem svojem razkupu naj večje važnosti ne samo za blagostanje in životne potrebe celih mest in ljudstev, ampak tudi za cele države in osode celega ljudskega rodú.

(Konec sledi.)

Čertice iz življenja Šnakšnepkovskega.

VI.

Šnakšnepkovski prižge zdaj tri sveče; da nama z Boštjanom vsacemu eno, eno si pa sam obderži. „Zdaj pa le tiho za mano, sicer bi nenavadni šum živalico prestrašil.“ Vsi vlečemo sapo nase in po perstih tavava z Boštjanom za Šnakšnepkovskim. Ko gremo en čas naprej tiho kot duhovi, nama dá Šnakšnepkovski z roko znamenje, da smo na mestu; in res se ustavimo pri veliki črni kopici. Ko jo bližej pogledam, vidim da je kup topirjevega gnoja; bilo je namreč teh žival po stropu vse černo.

„Tu ali pa nikjer!“ zašepa Šnakšnepkovski.

Reče in pade pred kupcom na tla in z Boštjanom slediva njegovemu izgledu; vsi trije pokleknejo v blato in berskamo kake pol ure; nobeden besedice ne čerhne. Pa akoravno smo že pol kupca preberbali, keberčka vender le ni; le hudi duh nam udarja v nosove, in okužuje Boštjanu sleherni grizlejš.

„O ti prekleti Adelops!“ zarentači Boštjan bolj po tihem.

„O Boštjan, Boštjan! ne imenuj po nemarnem tega lepega in sladkega imena!“ ga resno zaverne Šnakšnepkovski. „Zdaj ga pa gotovo ne bo. Če se ti ne ljubi, če si prelén, pa pojdi proč!“

Boštjan si ni dal tega dvakrat reči, mermraje ustane in se usede na bližnjo skalo, zasadi luč v blato na tla in svojo jezo znosi nad regljami in klobasami. Kot kervoločen tiger ovco razterga, tako je zdaj Boštjan tergal reglje, in kmalo se je njegovo cmakanje po vsi jami razlegalo, da so celó topirji nemirni postali in semtertje ferkati jeli.

Mene so tudi že jele kolena boleti in želodec mi je vedno pravil, da je poldne že davno odzvonilo. Pa en malo bi bil znabiti še potperpel, ali Boštjanovo cmakanje ga je bilo zdaj popolnoma zdražilo, spuntal se mi je in tirjal svoje pravice, katerih mu pred Bogom in pred ljudmi nobeden kratiti ne sme. Ali s čim ga hočem potolažiti? Le sam Boštjan bi znal pomagati.

Vzdignem se iz blata in sline se mi cedé, ko grem memo

Boštjana. Boštjan je mende moje želje uganil, z besedami: „Tù imate nekoliko, vem da ste že potrebni“ mi pomoli eno klobaso in eno regljo.

Šnakšnepskovski se pa ne gane, zmiraj naprej rije po gnoji, ne vidi nič, ne sliši nič, kot bi bil v tretje nebesa zamaknjen. Le včasih globoko izdihne — Adelops in diplom mu rojita po glavi.

S klobaso in reglo si grem mirnega kraja iskat, kjer bi me nihče motiti ne mogel. Grem proti drugemu koncu jame in vidim pred saboj globoko vodo, unkraj vode pa se je razprostiral drugi del jame. Le po ozkem skalnatem grebenu, ki je kakor berv čez vodo peljal, se je moglo v ta oddelek priti. Spravim se čez greben in kmalo najdem primeren suh kotic, se usedem na kamen in z hvaležnim sercom uživam Boštjanov dar.

Ko mirno jem, mi prileze po nogi majhen keberček. Kaj zlodja! ko bi bil to Adelops! Bolj natanjko ga pogledam in primaruha! po Šnakšnepskovskovem popisu je mogel ta keberček Adelops biti. Primem ga rahlo in ga denem v steklenico, ktero mi je Šnakšnepskovski v ta namen izročil. Ko ga imam notri, ga še enkrat pogledam in se popolnoma prepričam, da je to živalica, ktero Šnakšnepskovski s tolikim trudom išče.

„Ga že imam! ga že imam!“ vpijem na vse gerlo.

Te besede prebudé Šnakšnepskovskega iz njegovih sanj. Kot bi ga bila božja strela zadela, plane kviško, sveča mu pade iz rok, ves se veselja trese in z besedami: „Kje je, kje ga imate?“ jo udere po ozkem grebenu proti meni, ali o joj! stopnje mu zmanjka, in šterbonk se zverne v vodo.

„Gospod! kaj delate? ne hodite k vodi, bodete mokri,“ ga svari skerbni Boštjan!

„Pomagajte! pomagajte!“ se dere Šnakšnepskovski na vse gerlo in voda mu sapo zapira.

„Kaj Vam pa je, da upijete, kot bi Vas na meh derl? Ali Vam nisem pravil, da ne hodite k vodi, zdaj pa imate, čemu je tega treba?“ se krega Boštjan, spravi reglje v mavho in se uzdigne počasi.

Jaz sem pa hitro priskočil in Šnakšnepskovskega, ki je kot ranjeni som vodo pretepal in že pojemati začel, srečno zgrabim za en škrice in vlečem na vso moč. Med tem je pa tudi Boštjan prišel, zgrabi po sreči gospoda za eno bedro in z združeno močjo potegneva gospoda na suho. Šnakšnepskovski je bil moker kot miš, nič se ni zavedil; kot červivi gaber, ki ga je zimski vihar poderl, je ležal na tleh. Z Boštjanom ga začneva dergati in najin trud ni bil zastonj, počasi se zavé, pogleda in s tihim glasom pravi: „Kje ga imate? pokažite mi ga!“ Podam mu steklenico. Šnakšnepskovski pogleda živalico, merto oko se mu zasveti in s povzdignjenim glasom zažene: „Gloria, gloria! je že, je že, ta pravi je.“ Ta pogled ga je bil spet zbrihal, ker le strah ga je bil

tako omamil, da je kot na pol mertev na tleh ležal. Počasi se skloni in name se operaje, stopi na noge.

„Kje ste ga dobili, kje? hitro mi povejte, o Vi srečen človek!“

Povem kje in kako sem keberčka naletel in Šnakšnepsovski je bil prec pripravljen, ga iti iskat. Jaz ga pa primem za roko in mu rečem:

„Gospod! bogajte me in ne hodite, mokri ste, kako lahko bi se v merzli jami prehladili; le pomislite svoje zdravje. Saj je dosti, da imamo enega, z veseljem Vam ga izročim; le hitimo, da pridemo do Češnovarja, da se bote preoblekli, ali vsaj posušili.“

Prav imate, zdravja je treba varovati in saj zdaj ga imam, ljubčka serca, po katerem je moja duša tako željno hrepenela. Pa kaj Vam hočem dati v dar za ta biser? Vsa moja zbirka Vam je na ponudbo, izberite si iz nje, kar Vam je ljubo in če si tudi eno tistih dveh stenic izberete, kateri mi je nedavnej Raggedfellow iz Filadelfije poslal, ki jih je tam v neki poderti indijanski bajti nabral, — Vam jih ne morem odreči. Tudi mi morate dovoliti, da prvi novi živalici, katero najdem, dam Vaše ime; vredno je, da se ohrani v naši vednosti.“

„Gospod! to je preveč!“ mu odgovorim, „meni je dosti, da vém, da sem Vam veselje napravil, družega plačila ne tirjam. Zdaj pa skusiva, da prideva iz jame.“

Jaz svetim naprej in Šnakšnepsovski gre za menoj. Boštjana pa ni bilo nikjer viditi, še le ko k izhodu prideva, slišiva reveža, kako v ozki špranji stoka in zdihuje. Ko je vidil, da se odpravljamo, se je hitro zgubil in hitel proti luknji, ker zadnji nj hotel biti.

„Kaj pa počneš Boštjan?“ ga nagovori Šnakšnepsovski.

„Vun bi rad prišel, pa ne gre po nobeni viži. Bal sem se, da bi mi vidva ne ušla in bi jaz v ti luknji obtičal, kar se bo mende tudi zgodilo, vsaj zdravih udov ne bom vun prinesel. Dolgo se že uperam, vse litanije sem že omolil, vse svetnike in svetnice sem na pomoč poklical, pa le enega ni, da bi mi pomagal, celó moj patron me je v nemar pustil. Oh! kaj bo, kaj bo!“

Ker Boštjanu dobri duhovi niso hotli pomagati, je jel rentaćiti in kleti, da me je groza obhajala. In glej, čudo se godi! hudi duhovi so pomagali: kar naenkrat se zasveti beli dan po spokljini. Boštjan je bil zunaj in počasi mu slediva s Šnakšnepsovskim.

Boštjan se je zunaj precej zvernul na travo, kot bi bil od mertuda zadet, in res je sam mislil, da je že na pol mertev. Čez nekoliko časa vzdigne počasi roko za roko, nogo za nogo in ko začuden vidi, da so še zdrave, se sklone in z obema rokama svoje rebra prešteva, ker je mislil, da si jih je saj polovico polomil. Ko se v svoje veselje prepriča, da so še vse celé, se stegne po svoji mavhi, ktere ni nikoli zgrešil in v nji si poišče novih moči.

Šnakšnepsovski se je pa vsedel na solnce, vzame steklenico s Adelopsom v eno roko, v drugo pa prime lupo in živalico od vseh

strani pregleduje, včasih z glavo pokima in se sladko nasmeja. Vse, kar je danes prestal, je pozabljeno, on se zdaj ne zmeni za nobeno drugo stvar, še celó Boštjana ni mende vidil in slišal, ki se je prednj ustopil in ga z resnim glasom nagovoril: „Gospod! obljubite mi, da me ne bote nikdar več silili, Vas v to gerdo luknjo spremiti, jaz nočem več prevzetno na božjo milost grešiti, meni je Vaša služba ljuba, ali moji zdravi udje in moje življenje mi je vender ljubše.“ Je rekel in se možko obernal in jo naravnost proti vasi zavil.

Zdaj se tudi Šnakšnepskovski zbriahta, mi poda roko, me milo pogleda in zašepta: „Vi ste moj angeljček!“ Potem greva za Boštjanom proti Češnovarju. Solnce je kaj hudo pripekalo in iz mokrega so se vzdigovale megle vodenih soparov, kot iz gnoja, kterega je ravno Češnovar iz hleva kidal.

Glasnik literarni.

Naročilo. „Vsi narodi skor imajo zbirke narodnih pripovedek, le Slovenci jih dozdej še pogrešamo. Nabral sem okoli Varaždina lepo število takih pripovedk, ki so se, kar sem jih tu in tam priobčil, mnogim dopadle. Sklenil sem toraj, da se enkrat začetek stori, en zvezek na svetlo dati, če bom dobil dovolj domoljubne podpore.“ Tako piše g. M. Valjavec in vabi na naročilo do prvega junija t. l. Naročnina po 48 kr. sv. se bo odrajtala po prejemu knjige. Kakor hitro se oglasi toliko naročnikov, da se plačajo tiskarni stroški, bo prišla knjiga v natis. V Celovcu prejema naročila vredništvo slov. Prijatla in Glasnika. Veliko lepega in zanimivega iz življenja narodskega imamo pričakovati; naj bi se toraj oglasilo prav obilno prejemnikov!

* Perve dni preteklega mesca je jel v Reki izhajati dolgo pričakovani „Neven“, list zabaven, podučen in znanstven, v ilirskem jeziku, vsak teden po celi poli velike osmerke. Vredujeta ga g. Dr. J. Vranjicanji Dobrinović in V. Pacel. Cena mu je za celo leto po pošti 5 gld., za učnike ljudskih šol in za učence le 3 gld. sr. Naj bi si pridobil tudi med Slovenci obilno prijatlov!

* V Carigradu izhaja pod vrednikom Dimitr. Mutevom dvakrat na mesec „Blgarska knjižica.“ Perva knjižica, ki je prišla za prvo polovico mesca prosinca na svetlo, obsega med drugimi sestavki življenje sv. Klementa, nadškofa ohridskega, popisano v XI. stoletju po Teofilaktu, nadškofu ohridskem — misli o bulgarskem jeziku in še več drugih lepih reči.

* Neven naznanja, da se tiska v Reki „Rječnik slovinsko-italianski“, spisan po O. K. Parčiću. Obsega neki mnogo besed čakavskih, kterih zastonj iščeš v vseh doslej izdanih slovarjih.

Glasiuk iz domačih in tujih krajev.

Iz Zagreba, 15. aprila. A. K. Cestnikov. — „Ljubo domá, kdor ga imá,“ pravi národna prislovica slovenska. Še tica prileti rada na drevó, katero je nosilo njeno gnjezdó, ter se raduje nad zelenim listjem, ki jo je branilo pekočih solnčnih žarkov v poletnem vročem času, in katero ji je bilo pribežališče v mnogoverstnih nevarnostih; pa kako bi človek ne poprijel z radostjo vsake priložnosti, ki mu dopušča, v naročje svojih ljubih se podati. — Težko sem pričakoval velikonočnih praznikov. Prišli so in prinesli so mi veselja na kupe. Nisem letel iz Zagreba naravnost prek Krapine domu v rogaško Slatino, ampak nosil me je neki šembrej prav daleč okoli po slovenskem svetu. Iz Zagreba sem se odpeljal na vozu, kteremu je po nemško ime Stellwagen, do Zidanega mosta. To je bila vožnja, kakoršne ne želim nikomur, niti najhujšemu sovražniku. Voz je bil natlačen potnikov vseh narodov našega cesarstva, samo Mađžara nam je manjkalo. Nemeec in Lah sta se kaj pisano gledala, ker je Nemeec Laha psoval, ne vedoč, da ga ta razume. Čeh se je prav sladko smejal; kramar židovski pa, ki je sedel spred pri kočijašu, se je skerbno ogledaval, kaj da imamo mi v kočiji. Od ranega jutra do pozne noči smo derdrali kraj šumeče Save v velikem strahu, da bi se ne zdrusnila kočija pod nami. Zagrebški vozniki naimre si ne popravljajo več svojih kočij, kar se je pričela graditi železna cesta, ki bo vezala Zagreb s Zidanim mostom. To je uzrok, da vse kočije, v kterih se vozijo Zagrebčani, pa tudi ptujci iz Zagreba do Zidanega mosta in nazaj, niso vredne piškovega oreha. Pa tudi konji so bili kaj siromašni, posebno ona dva, ki sta nas vozila od Vidma naprej. Jeden je bil slep, drugi pa dobro vidil ni. — —. Pa dosti tega; na večer, pozno v večer smo priškripali sicer vsi zdravi, pa jako trudni do Zidanega mosta. — Kam so nas zapejlali naši poterpežljivi slepci? Znabiti na kolodvor? — O ne. — Kam pa? — V gostivnico k Slovincu! Radost me je obšla, ko sem pri berleči luči zagledal napis na kerčmi: Gostivrnica pri Slovincu“. Ali kako sem se začudil, ko mi na slovensko uprašanje nihče ne da odgovora! Kaj se je neki zgodilo v tej hiši? So li nekdanji slovenski prebivavci pomerli ali jih ima čuri muri v torbi zaperte? — Nihče se pa ni tako veselil, kakor naš popotni Lah, ki se je tukaj vladal, kakor da bi bil domá. Jaz pa sem se v svojo sobo zaklenil, ter premišljeval lažnjivo kerčmarsko znamenje, dokler mi ni Morfej zatisnil oči. Sanjalo se mi je — že ne vem kaj, ali prav dobro vem, da sem še sladko spaval, ko me je zbudil sluga ter me spravil na kolodvor. Kmaló potem sem bil v Celju. Celje je res prijazno mesto, pa še bolj prijazni so stanovniki njegoví. Le škoda, da so preveč ponemčeni in zatorej tako mlačni za domače stvari. Med dijaki je precej zaspancov, pa vender tudi dosti marljivih in iskrenih Slovincov. — Nekaj pa me je prav globoko v serce ranilo: Pred nekterimi leti so vtemeljili domoljubni mladenči dijaško čitavnico, ktera si je v kratkem priskerbela obilno število lepih knjig slovenskih in ilirskih. Podpiralo jo je blagodušno več duhovnih

in posvetnih gospodov, pa tudi dijaki niso rok križem deržali, ampak so po mogočnosti pripomagali. Bilo je veselje gledati, kako rada je prebiralala mladež slovenske knjige; ni ji bilo treba si izposojevati zapeljivih romanov, ki nježne serca kvarijo in pačijo. Pred tremi leti pa so bile vse knjige prenesene v Maksimilianišče, kjer zdaj pozabljene počivajo. Sedaj so se pričele nemške knjige kupovati, naročili so se nemški časopisi, slovenske bukve pa so se morale čedalje bolj stiskati v kot. Učenci so veselje zgubili do branja slovenskih knjig, ter so začeli po nemških romanih segati. — Pitam tedaj: Ali bi ne bilo boljše, ko bi si čitavnica tudi nekoliko slovanskih časopisov priskerbela (ali saj vse štiri slovenske), kakor pa, da si naročujejo dijaki nemških političnih časopisov? Ali bi ne bilo lepše, ko bi mladenč, ki je namenil svojemu narodu se žertvovati, v svojem jeziku se izobraževal, kakor pa, da se pečá s politiko in premišljuje skerbno, kako se Angleži in Kinezi v Aziji kavsajo! Ali bi ne bilo boljše, ko bi dijakom se prepovedalo, čitati protestantske Journale, kakor pa da se zabranjuje „Glasnik,“ ki je vendar tako lepo spisan v katoliškem duhu?*) — Pa kaj modrujem, vsaj je vsakemu jasno, da je boljše, ako si mladež nabira dišeče cvetlice v domačih vertih, kakor pa, da leta po strupene gobe v ptujo hosto! — Iz Celja še nisem šel domu, ampak vdaril sem jo v družtvu mladih dveh prijateljev do Valenjskega gradu k pobratimu Janko Vijanskemu. Veselili smo se, kakor se samo domorodci veseliti morejo. — Medpotoma iz Celja do Slatine sem prišel v Štore, glasovito fabriko, kateri jih je malo v Avstriji par. Naj jasneje se dá nje velikost izraziti, če rečem, da dan na dan do 1200 centov premoga sožge in blizo 300 osebam vsakdanji kruh daje. Mikalo me je že davnej, te veličanske in umetne stroje pregledati. Vidil sem jih in nisem se mogel prečuditi bistremu duhu človeškemu, ki ume vse naravske moči obrniti v svoj prid. Serčna hvala pa verlemu rodoljubu G. A. Pirnatu, ki mi je blagovoljno pokazal in razložil vse umetne naprave, katerih bi jaz brez pomoči nikakor ne bil mogel zapopasti. — Od Slatine ali kisle vode hočem drugikrat kaj več pisati; če ne pred, gotovo tedaj, kader bodo dijaki, mali in veliki, zapustili soparnico in prah šumečih mest, ter se podali vsak pod prijazno lipo svojega doma.

Iz Ljubljane 21. malega travna. ** — 15. dan tega mesca je bil pri nas létni zbor zgodovinskega društva. G. Ulepič, g. pastor Elze in g. Dežman, kustos ljubljanskega muzeja, so se poganjali, da se mora prihodnjč drugače vredovati zborov mesečni list: „Mittheilungen.“ Očitalo se je, da je prinašal mnogo sestavkov tacih, da niso imeli nič zgodovinskega v sebi; da so se v njem brali življenjepisi živih mož, vzeti iz družih knjig; da je letos tiskarju šlo 400 fl., odločenih je pa le 200 fl.

* Iz obširnega dopisa iz Celja samo to: „Undan je pokregal učitelj slovensčine dijaka, zakaj da prebira Novice in Glasnika!“ Težko, težko tega verjamemo. Vr.

Društveni tajnik g. Dr. E. H. Costa je bral kritiko, katero je dal V. K. natisniti v dunajski list: „Wiener Zeitung.“ V tem sestavku je hvaljena pridnost ljubljanskega zgodovinskega društva in tajnikova marljivost, dalje je v njem spoštljivo govorenje od izverstnosti zdanjega preiskovanja g. prof. Terstenjak-a; tudi v izgled postavljeno vsim tacim sestavkom to, kar se je pisalo o „Strugah“, ki leže v v Turjaški komesii — bilo je tiskano v enem lanskih mesečnih listov. G. Dežman je odgovoril: „da sestavek o „Strugah“ ne more biti „nikakoršen izgled, ker ima več pomot v sebi, posebno kar se piše o „človeški ribici; ker je bil ravno to že on sam (Dežman), po spisu „g. Ilinič-a, obširneje in brez pomot natisniti dal lansko leto v „ljubljskem listu: „Blätter aus Krain;“ da tudi ni res, kar piše V. „K., da bi namreč še noben v slovanskem jeziku terden mož g. Terstenjakovega pisanja ne bil pretresal, ker g Miklošič, prvi „slovanski jezikoslovec zdanjega časa, ki je bil ravno kar izvoljen „po nasvetovanji g. tajnika samega v zboru za „častnega društvenega uda, v drugem zvezku svoje knjige, imenovane: „slavische Bibliothek“, na svitlo dane 1858 na Dunaji, očitno „in ostro govori, kaj misli o tem; ker dalje tudi, zopet po prizadevanji „g. tajnika za dopisujočega uda izvoljeni M o m s e n pravi, da se njegove misli v noben kup ne ujemljejo s Terstenjakovimi, in po „besedah samega Dr. E. H. Costa-ta M o m s e n rimske napise in „kamne na Krajnskem bolj pozna, kakor bodi-si kdor koli hoče med „nami; da naj bi tedaj v mesečnem listu več ne tiskali Terstenjakovega pisanja, ker je g. profesor svoje preiskave sam zasuknil iz „pravega pota, in ker večkrat sam zameta, kar je bil že poterdil; da „naj bi se raje po Dolenskem odpirale predrimske gomile, ker to, „kar bi se najdlo v njih, gotovo bi več dokazalo, kdo je nekdanj tu „živel, kakor vse drugo prazno izpeljevanje iz samih besed; in da se „po Dolenskem dalje nahajajo stari denarji, kateri so celtiški, „kakor terdi več mož, in tudi ti bi več dokazali, kakor vse drugo „dokazovanje.“

Izmed 43 družbenikov, ki so bili v zboru, nihče ni žugnil; sam g. Dr. T o m a n se je hrabro potegnil za Terstenjaka, pa tudi on zastonj, ker po kratkem besedovanji je sklenil g. vodja baron Kodeli in zbor ž njim, da naj se zopet ustanovi, kakor je že bilo poprej, da bi namreč tajnik imel za sabo dva moža, ktera naj bodeta vergla na rešeto vse, kar bo društvo hotlo dati v natis. Samih pet družbenikov se je upiralo temu; vsi drugi so zbrali za cenzorja g. Dežman-a in g. J. Nečasek-a, gimnazijalnega vodja.

G. Dr. E. H. Costa je potem v ljubljanskem nemškem časniku dal na znanje, da ne bo več opravljal tajnikovih opravil. Društvo je zdaj, kakor bučelni panj, kader zgubi matico in nima pokoja poprej, da si drugo zaleže, ali pa, da mu jo bučelar poda.

22. dan. Ravno smo izvedili, da je tajnikova opravila začasno prevzel gimn. profesor g. Heinrich. Tako je bila ta reč!

Na Dunaju 22. aprila V. J. Poslednji Glasnik je naznanil željo, naj bi se kdo izmed naših pesnikov lotil prestave stare imenitne pesmi o polku Igorjevem. Gotovo bi se ustreglo vsem omikanim Slovencom, če bi se razglasila ta prekrasna pesem tudi v slovenskeji prestavi. Razglasila naj bi se pravim, zakaj J. S. jo hrani že dve leti v rokopisu, dovršeno v lahko umevnej in gladkej besedi poleg razlage g. Dr. Miklošičeve. Da se še ne upa ž njo na beli dan, ga le misel zaderžuje, da se je znabiti od tistih-dob še kaj razglasilo o pravem pomenu in obsežku te semtertje težko umevne pesmi. — Da ustrezem prijatlom zgodovine jugoslavenske, naj še oglasim, da je ravno za tisk pripravljen tudi drugi zvezek prevažnega dela: „Quellen für serbische Geschichte“; prvi je v začetku minulega leta pri Leo-nu na Dunaju na svitlo prišel. Dva učena in za vednosti vneta moža sta se združila, da poiščeta po turških spisih in listinah, kar se tiče zgodovine jugoslavenske. Mladi orientalist Dr. W. Behrnauer, docent arabskega jezika na dunajskih visokih šolah, in Dr. F. Berlič iz Slavonskega sta združila svoje moči in trude: prvi predstavlja izvornike v nemški, Dr. Berlič ob enem tudi v serbski jezik. Pričakovati moremo popolno zbirko zgodovinskih dokumentov in spisov, ki se hranijo v turškem jeziku po tukajšnjih arhivih in knjižnicah, in kolikor je mogoče po vseh znanih knjižnih shrambah Evrope in Orienta. Prvi zvezek so učeni možje z veliko hvalo prejeli, kar se vidi tudi iz kritike v nemškem znanstvenem časniku: „Magazin für Literatur des Auslandes“, 25. avg. 1857, ki jo je spisal prof. Dr. Schott v Berolinu in jo z gorečo željo končá: naj bi kmalo sledil prvemu tudi drugi zvezek. Le — tá je sedaj gotov za natis in bo obsegal razun mnogo drugega blaga posebno zanimave razmere med serbskim knezom Stepan Lackovićem in turškim sultanom Bajazidom I., izpisek iz najstarejšega osmanskega zgodopisca Aschik pascházádé, ki se nahaja le v vatikanski biblioteki v prav čednem rokopisu, — dalej oglasila turških in perskih historikov, posebno Alia Jezdis o slavnej bitvi pri Angori v Anatolii. V tej kervavej bitvi je zmagal Timur hromi turškega sultana Bajazida I., kateremu je bil njegov svak Stepan Lacković z veliko serbsko armado na pomoč pritekkel. Že sama imenovana sestavka sta poroka dovolj o važnosti tega dela za zgodovino jugoslavensko, in kdor je posvetil svoje trude preiskovanju zgodovine južnih Slovanov, bode gotovo z radostjo pozdravil to imenitno gradivo za našo zanemarano povestnico. Želeti bi bilo, da bi omenjena knjiga ne manjkala v nobeni večji knjižnici po daljnem svetu slavenskem!

Iz Rožeka na sv. Jurja dan. Sveti Šent-Juri poterka na duri, — ma eno hlačo zeleno, drugo erdečo. — Je šele peršel v deželo, — ga je že vse veselo, — tičice v germovji, — kukovca v bukovji. — Rumene rožice lepo cvetó, — se sveta Šent-Jurna veseló: tako prepevajo na predvečer današnjega nedelca Šentjurjevci in zvončljajo od hiše do hiše, da vse cingljá. Vsak gospodar, vsaka gospodinja jim imá pripravljeno darilo:

jajec, moke, zabele ali drugega kaj. Bog prenesi, jih od hiše odgnati : nesreča za nesrečo bi pridervila nad njo. Vse se ž njimi veseli mladega leta po hudi hudi zimi, ki nas je letos tolikanj strahovala. V velikih skerbeh smo si bili, da bi nam ne zropotale hiše nad našimi glavami. Ne najdeš pri nas in v nekterih vašeh proti jugu skorej hiše, da bi ne bila kaj terpela. Mnogo jih je razpokanih, posebno pa naša farna cerkev. Pervi in narhujši potres je bil na sveti dan blizo pol treh zjutraj, ravno ko smo bili polegli. Čutiti je bilo, da se vse ziblje in vaguta; duri in okna so šklefetale, zidovi so pokali in čudno je bučalo in bobonelo, da je bilo strah. Kdor je iz postelji skočil, se je moral poprijemati, da ni omahnil. Velik strah so nam prizadjali tudi potresi 8. in 9. jan. in poslednji 13. aprila; vseh vkup smo našтели okoli 30 manjih ali večih. Neznano germente in bučanje, kakor hrušč vihte po gori, je vsakega naznanovalo. Pa pregovor pravi: Kedar se zemlja ogredič potresa, bo polnilo korenje in resa. Bog daj, da bi ne bila bosa!

Iz Valenja na Štirnem mesca aprila. J. P. Vijanski. — Zgodilo se je, kar sem želel. Zima je nehala in natora se je oživila. Sopot se sprehajam po kmetih in poslušam slovenske fante in devojke prepavati mične národne pesmice. — Da še živi mnogo ljudi pri nas, ki véjo, da so slovenske kervi, sem vidil iz tega, da veliko kmetov bere „Novice in še druge slovenske časopise in knjige. Zadel sem na župnije, kjer so osnovane slovenske knižnice in brave društva tako n. pr. v št. Ilu pri Turjaku, na Skalalah i. t. d. To me je takó razveselilo, da ne morem drugači, kakor hvaležno omeniti predstojnikov onih fará. Ni je skoro tako lépe in važne reči za naše ljudstvo, kot so take knižnice. Želeti bi bilo, da bi se povsodi v redu obderžale, kjer so uže vpeljane, in da bi si knjig oskerbele, kolikor je mogoče. One župnije pa, ki jih še nimajo, naj bi si jih v kratkem napravile! Le škoda da je toliko gluhih ušes! Kaj lepo bi se tako poskerbelo za národno omiko. Ljudstvo prav rado bere, to mi je jasno, kakor solnce na nebu, pa knjig kupovati si noče, kajti so mu predrage. S jedinjenimi močmi si pa celo društvo bravev lahko priskerbi slovenskih časopisov in bukev. Da se priprosto ljudstvo omika in izobrazí, je neobhodno potrebno, ker temelj slovenski narodnosti je vender le slovensko ljudstvo. Ako se mladeneč na kmetih vže v šoli in domá nauči svoj národ spoštovati in čutiti, da je Slovenec, gotovo ne bode pozneje zaničevavec lastnega roda, kakoršnih imamó dosti dan današnji! — Te želje razodenem Vam danes. Kajti pa véim, da bi tudi radi vedeli, kako so tukajšni Slovenci veli ko noč obhájali, Vam povém, da dobro, veselo. Na véliko noč se Slovenec zeló veseli. Večjidel si tedaj kaj dobrega pripravi. Zapazijo se pa tudi o véliki noči šege, ki so prav smešne. Dobro še pomnim, kakó sem v detečjih letih potem, ko smo od „žegna“ nekoliko jedli, moral jajčeve luščine, hren in druge ostanke okoli hiše trositi. Vprašal sem mater, zakaj se to dela in rekli so: To mora biti, drugači kače celo leto okoli hiše lazijo.“ Kostí od blažoslovljenega mesá se vteknejo za streho, da po leti grom v hišo ne vdari. Tudi za zobobol so neki take

kosti zelo dobre! Glejte, take babje misli imájo ljudje. Vsih šeg in navad tu zapisati, koje se o veliki noči vidijo, mi prostora pomanjkuje. Morebiti se bode to v posebnem spisu zgodilo. Zdravstvujte!

Slavenska nekrologija. 5. marca je zamerl v Rimu v 76 letu svojega življenja dekan cerkve sv. Jeronima g. Simon Perković, rojen iz Šibenika. Celi čas svojega življenja so je trudil za cerkev in domovino. — V Petrogradu je umrl, 57 let star, J. Ivanović Saukovsky, profesor arabskih jezikov na ondašnjem vseučilišču. — 24. marca je umrl v Poděbradu c. k. notar J. Juri Šantl, 60 let star, in pisatelj več igrokazov v českem jeziku, na pr.: Černoborka, *Jiři* z Poděbrad, Vlasta i. t. d. — 25. marca je umrl v Tešinu gimn. profesor Dr. A. Plucar, goreč podpornik narodske literature. — V Pragi je zamerl 27. marca v svojem 62. letu zgodovinski malar V. Manes. — 13. aprila je umrl v Pragi v 34. letu marljivi česki pisatelj Jan Václav Rozum, učitelj českega jezika na nemški realki v Pragi. Razun več drugih spisov za mladost je izdajal staročesko biblioteko. Še na smertni postelji je pripravljaj za tisk nov zvezek, bi bo obsegal prestavo kronike Enea Silvia. — Ravno ta dan (13. aprila) je umrl za mertudom v Neapolu naš rojak in apostolski vikar afrikanskega misijona v Hartumu, Dr. Ign. Knob-leher. Rojen je bil 6. julja 1819 v Št. Kocjanu na Kranjskem.

* Pervi knjigar je bil Čeh Theobald Feger iz Budejovic. Ogerska kronika Štefana Turoza je bila prva knjiga, katero je bil na svoje stroške natisniti dal v Augsburgu l. 1486 in z njo kupčeval.

* 12. aprila se je bral v madjarski akademii spis g. J. Szabolcsy-ga: Kakó bi se dal madjarski jezik razširiti po čeli Europi.

* Jožefu Ressel-nu, rojenemu Čehu, iznajdniku parobrodov z vertilom, se bo postavil v Terstu spomenik. Nabralo se je doslej 2348 gld. sr. Sami cesar so podpisali 500 gld. sr.

* Perva pošiljatev redkih prirodnin, ki jih je „Novara“ s parnikom „Ava“ v Europo odpravila, je večidel konec vzela v indiškem morju.

* Slavni ruski popotovavec po altajskih gorah g. P. Čihačev je pred nekoliko dnevi zapustil Dunaj in se podal v Malo Azijo, da znanstveno preišče visokost armenskih gorá krog mesta Erzeruma. Sl. Nov.

* Za galerijo najslavnejših pisateljev slovanskih je ravno dogotovljeno popersje jugoslavenskega pesnika Ivana Gundulića. Tretje popersje bo predstavljalo Jana Kolára, slavnega pesnika „Slavy dcery“; prvo je bilo J. Jungmanovo.

Listnica.

P. T. g. F. C. v. P. Lepa hvala; epična pesem prihodnjič; — g. M. V. v. V. Za ta list je pošiljatev prepozno došla; vse bo porabljeno; — g. A. K. v. Z. Zavoljo pomanjkanja prostora odloženo do prikladnega časa; — g. R. v. L. Narodske reči, novice ali starice, bodo nam zmiraj ljube in drage; — g. S. Š. v. P. Zavoljo obširnosti smo morali odložiti Vaš spis do drugega polletja; prosimo, kmalo sopetkaj; — g. K. L. Narodne pesme, pregovore, izreke in enake drobtince le pridno zbirajte, prav radi jih bomo natiskovali; — mnogim g. g. dopisnikom: Glasnik bo v prihodnjem polletju po ravno tej ceni dvakrat v mescu izhajal; upamo, da se bo še bolj prikupil, kakor doslej. Od mesca do mesca si pridobiva več podpornikov.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.